

TÜRKMENISTANYŇ KANUNY

Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakynda

(Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 2012 ý., № 3-4, 106-njy madda)

(Türkmenistanyň 22.06.2013 ý. № 414-IV Kanuny
esasynda girizilen üýtgetmeler bilen)

Şu Kanun köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda ýüze çykýan gatnaşyklary düzgünleşdirýär; köpçülikleýin habary ýygnamagyň, taýýarlamagyň we ýaýratmagyň tertibini belleyär; köpçülikleýin habary taýýarlamagy we ýaýratmagy amala aşyryýan subýektleriň, olaryň işini düzgünleşdirýän edaralaryň we žurnalistleriň hukuklaryny, borçlaryny we jogapkärçiligini kesgitleýär.

I BAP. UMUMY DÜZGÜNLER

1-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesi düşüňjesi

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdesi diýlip çap, audio-,audiowizual we beýleki habarlar hem-de maglumatlar bolan köpçülikleýin habarlary döwürleýin ýaýratmagyň görnüşlerine (çap, gepleşik eşitdiriş, Internet ulgamyndaky neşirlere we başgalara) düşünilýär.

Şonuň ýaly hem köpçülikleýin habar beriş serişdelerine ýaýratmagyň görnüşine, çykarylýan nusgalaryň mukdaryna ýa-da haýsydyr bir beýleki çelgilere garamazdan habar beriş gulluklarynyň, beýleki şuna meňzeş habar beriş işini amala aşyrmaga gönükdirilen guramalaryň zygiderli goýberilişleri degişlidir.

Köpçülikleýin habar beriş serişdelerine resmi, tehniki we gulluk resminamasy, gymmatly kagyzzar degişli däldir.

2. Çap neşirlerine gazet, žurnal, býulleten we hemişelik ady, gündelik belgisi hem-de döwürleýinligi bir ýylyň dowamynda bir we şondan hem köp birnäçe sanlary (goýberilişleri) bolan başga neşirler degişlidir.

Gazet - ýurtda we dünýäde bolup geçýän jemgyýetçilik-syýasy, durmuş-ykdysady wakalar hakynda habar berýän birnäçe sahypadan ybarat bolan döwürleýin neşir.

Žurnal - dürli awtorlaryň makalalaryny ýa-da çeper eserlerini we žanrlary özünde jemleýän döwürleýlin, kada bolşy ýaly suratly neşir (jiltli).

Çap neşirleri çäk alamaty boýunça tapawutlanýarlar:

- 1) Türkmenistanyň bütin çäginde ýaýradylýan - umumymilli;
- 2) kada bolşy ýaly bir welaýatyň çäginde ýaýradylýan - sebitleýin;
- 3) kada bolşy ýaly etrabyň, şäheriň çäginde ýaýradylýan - ýerli.

3. Gepleşik eşitdiriş neşirlerine ýaýlym (radioýygylyk), hemra ýa-da kabel gepleşik eşitdirişini peýdalanmak bilen adamlaryň çäklendirilmedik toparý tarapyndan hususy kabul etmek üçin niýetlenen teleýaýlym we radioýaýlym, telegepleşikleriň toplумы we radiogepleşikleriň toplумы degişlidir.

Teleýaýlym, radioýaýlym diýlip, gepleşik eşitdirmegiň tertibine (gepleşikleriň meýilnamasyna) laýyklykda döredilen we hemişelik ady we bellenilen döwürleýinligi bilen ýaýlyma çykýan telegepleşikleriň toplумыnyň hem-de radiogepleşikleriň toplумыnyň jemine düşünilýär.

Telegepleşikleriň toplумы - mazmuny, gurluşy we wagty nukdaý nazaryndan aýratyn, özbaşdak bolan ses- we audiowizual eserleriň (gepleşikleriň, filmleriň, mahabatlaryň, anonslaryň, dürli çäreleri ýaýlyma bermegiň we başgalaryň) ýaýlyma berilmeginiň jemi, ol kämil ýöriteleşdirilen telewizion tehniki serişdeler arkaly jemgyýetçilige yzygiderli berilýär, hemişelik ady bardyr we azyndan ýylda bir gezek ýaýlyma çykýar.

Radiogepleşikleriň toplумы - mazmuny, gurluşy we wagty nukdaý nazaryndan aýratyn, özbaşdak bolan audioserleriň (gepleşikleriň, mahabatlaryň, anonslaryň, dürli çäreleri ýaýlyma bermegiň we başgalaryň) ýaýlyma berilmeginiň jemi, ol kämil ýöriteleşdirilen radiotehniki serişdeler arkaly jemgyýetçilige yzygiderli berilýär, hemişelik ady bardyr we azyndan ýylda bir gezek ýaýlyma çykýar.

Telegepleşik ýa-da radiogepleşik - guramaçylyk, döredijilik we mowzuklaýyn gatnaşykda telegepleşikleriň toplумыnyň ýa-da radiogepleşikleriň toplумыnyň aýratyn, gutarnykly bölegi bolup durýan teleradiogepleşik eşitdiriş üçin taýýarlanan we niýetlenen habarlaryň we maglumatlaryň jemi.

Teleradiogepleşik eşitdiriş - bu düzüminde telegepleşikleriň toplумы we/ýa-da radiogepleşikleriň toplумы bolan degişlilikde teleýaýlymyň we/ýa-da radioýaýlymyň gepleşik eşitdiriji tarapyndan ýaýradylmagydyr.

Gepleşik eşitdiriji telewizion ýa-da radiogepleşikleriň toplумыny we gepieşkkri döredýän (jemleýän we/ýa-da bukjada ýerleşdirýän) we köpçülikleýin kabul edilmegi üçin gepleşikleriň toplумыnyň ilkinji ýaýradylmagyny amala aşyrýan degişli ygtyýaramasy bolan subýekt bolup durýar.

4. Internet ulgamyndaky neşir - köpçülikleýin habar beriş serişdesi hökmünde hasaba alnan, Internet maglumat-telekommunikasiýa ulgamyndaky saýt (Internet-KHS /köpçülikleýin habar beriş serişdesi/). Internet- KHS-ni döretmek we işini hukuk taýdan düzgünleşdirmek şu Kanun hem-de Internet hyzmatlaryny düzgünleşdirmek babatda Türkmenistanyň kanunçylygy bilen amala aşyrylýar.

5. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň önümi - döwürleýin çap neşiriniň aýratyn sanynyň tiraży ýa-da tiražynyň hir bölegi; teleýaýlymyň, radioýaýlymyň, telegepleşikleriň toplumlarynyň, radiogepleşikleriň toplumlarynyň aýratyn goýberilişi; Internet ulgamyndaky neşiriň aýratyn goýberilişi ýa-da täzelenmegi.

Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň önümini ýaýratmak döwürleýin çap neşirlerini satmak (ýazylmak, eltmek, paýlamak), teleýaýlymy, radioýaýlymy ýaýlyma bermek (gepleşik eşdirmek), Internet ulgamyndaky neşire elýeterlilik bermek arkaly amala aşyrylýar.

6. Köpçülikleýin habary taýýarlamagy we ýaýratmagy amala aşyran subýektlere esaslandyryjy, redaksiýa, neşir ediji we ýaýradyjy degişlidir.

2-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy Türkmenistanyň Konstitusiyasyna esaslanýar we köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döretmegiň, hereket etmeginiň we ýaýratmagyň meselelerini düzgünleşdirýän şu Kanundan we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryndan durýar.

2. Eger Türkmenistanyň halkara şertnamasynda şu Kanunda göz önünde tutulandaka garanda başga kadalar bellenen bolsa, onda halkara şertnamasynyň kadalary ulanylýar.

3-nji madda. Kanunyň hereket ediş çygry

Şu Kanun Türkmenistanyň ýuridik we fiziki şahslary tarapyndan döredilýän köpçülikleýin habar beriş serişdelerine, şeýle hem Türkmenistanyň çäginde olaryň önümi ýaýradylýan daşary ýurt döwletleriniň köpçülikleýin habar beriş serişdelerine (mundan beýläk -habar beriş serişdeleri) degişlidir.

II BAP. KÖPÇÜLİKLEÝIN HABAR BERIŞ SERIŞDELERI BABATDA DÖWLET DÜZGÜNLEŞDIRILIŞI

4-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda döwlet syýasatynyň ýörelgeleri

1. Şu aşakdakylar köpçülikleýin habarlaryň erkinligi babatda Türkmenistanyň döwlet syýasatynyň ýörelgeleridir:

- Türkmenistanda köpçülikleýin habar beriş serişdeleri erkinidir. Döwlet pikir aňlatmakda köpçülikleýin habar beriş serişdelerine erkinligi kepillendirýär. Kanuna laýyklykdakydan başga ýagdaýda hiç kim jemgyýetçilik bähbidi bolan habary gadagan edip ýa-da köpçülikleýin habar beriş serişdelerine ony ýaýratmaga päsgel berip bilmez;

- Türkmenistanyň raýatlary pikirlerini we ynamlaryny aňlatmak, agtarmak, maglumaty gözlemek, almak we ýaýratmak üçin köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň islendik görnüşlerini peýdalanmak hukugyna eýedirler;

- Türkmenistanyň raýatlary döwlet edaralarynyň, jemgyýetçilik birleşikleriniň, wezipeli adamlaryň işi hakyndaky maglumatlary köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň üsti bilen almak hukugyna eýedirler;

- maglumaty ýygnamak, almak we ýaýratmak erkinligi, eger munuň özi konstitusiýa gurluşy, raýatlaryň saglygyny, namysyny we mertebesini, hususy durmuşyny, jemgyýetçilik tertibini goramak üçin gerek bolsa, kanuna laýyklykdan başga ýagdaýda çäklendirilip bilinmez;

- şu Kanunda göz önünde tutulan halatlardan başga ýagdaýlarda köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döretmek, olara eýelik etmek, peýdalanmak we ygtyýar etmek, şeýle hem maglumat-kommunikasiýa tehnologiýalaryna elýeterlilik we olary peýdalanmak erkinligi çäklendirilmeýär;

- köpçülikleýin habary taýýarlamagy we ýaýratmagy amala aşyran subýektleriň dogruçyl bäsdeşligini üpjün etmek üçin deň hukukly we ykdysady şertleri döretmek;

- köpçülikleýin habar babatda köp pikiriligi we dogruçyl bäsdeşligi üpjün etmek, köpçülikleýin habary taýýarlamagy we ýaýratmagy amala aşyran subýektleriň arasynda özüniň agdyklyk edýän ýagdaýy bilen hyýanatçylyklaryň önüni almak maksady bilen döwlet edaralary we jemgyýetçilik birleşikleriniň edaralary tarapyndan gözegçiligi üpjün etmek;

- Türkmenistanda köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döwlet we beýleki dillerde taýýarlamak we ýaýratmak;

- ýuridik we fiziki şahslaryň hakykata laýyk gelmeýän we fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zelel ýetirýän çap edilen maglumatlaryň ýalana çykarylmagyny köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň redaksiýasyndan talap etmek hukugy;

- köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň öz işinde döwlet goldawyna bolan hukugy;

- Türkmenistanyň raýatlarynyň daşary ýurt köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň habarlaryna we maglumatlaryna päsgelçiliksiz elýeterlilik;

- köpçülikleýin habar babatda halkara hyzmatdaşlygyny Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna laýyklykda amala aşyrmak.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işinde senzuranýň we gatyşmagyň ýol berilmezligi babatda Türkmenistanyň döwlet syýasaty gadaganlyk ýörelgelerine esaslanýar:

- köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň senzuralary, ýagny köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň ýolbaşçylary tarapyndan žurnalistik maglumatlarynyň esassyz ýoýulmagy, habarlaryň we maglumatlaryň deslapky ylalaşylmagyny ýa-da Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenenäkiden başga halatlarda, döwlet edaralary, guramalary, edaralar ýa-da jemgyýetçilik birleşikleri, wezipeli adamlar tarapyndan olaryň ýaýradylmagyna gadaganlygyň goýulmagyny köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasyndan talap etmek;

- köpçülikleýin habar beriş serişdeleri tarapyndan ýaýradylmaga degişli habara deslapky gözegçilik etmek üçin edaralary ýa-da wezipeleri döretmek;

- köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde maglumaty nädogry we esassyz bermäge olary mejbur etmek maksady bilen köpçülikleýin habary taýýarlamagy we ýaýratmagy amala aşyran subýektlere we žurnaliste täsir etmek;

- Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulandan başga halatlarda köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işine gatyşmak;

- köpçülikleýin habary ýaýratmak üçin gerek bolan enjamlary we zatlary raýat dolanyşygynda çäklendirmek;

- döwlet edaralarynyň we jemgyýetçilik birleşikleriniň wezipeli adamlary tarapyndan žurnalistleriň kanuny hünär işine päsgel bermek, žurnalistleri maglumaty ýaýratmaga ýa-da ýaýratmaktan ýüz döndermäge mejbur etmek;

- köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň erkinligini kemsitmek, ýagny haýsydyr bir görnüşde bolmagyna garamazdan olaryň kanuny işine päsgel bermek.

3. Köpçülikleýin habaryň erkinliginden hyýanatçylykly peýdalanmaga ýol bermezlik babatda Türkmenistanyň döwlet syýasaty gadagan etmegiň aşakdaky ýörelgelerine esaslanýar:

- ýuridik we fiziki şahslar tarapyndan köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň monopoliýalaşdyrylmagy;

- Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda jogapkärçilige eltýän kanun tarapyndan goralýan döwlet ýa-da beýleki syry düzýän maglumatlaryň jar edilmegi, konstitusiýa gurluşy zorluk bilen üýtgetmäge çagyrmak, urşy, zorlugy we ýowuzlygy, teniniň reňki, milli, dini aýratynlygy ýa-da barlyşyksyzlygy wagyz etmek, pornografiýany we beýleki etmişleri ýaýratmak üçin köpçülikleýin habar beriş serişdelerinden peýdalanmak;

- raýatlaryň şahsy durmuşyna eden-etdilik bilen gatyşmak, olaryň namysyna we mertebesine kast etmek üçin köpçülikleýin habar beriş serişdelerinden peýdalanmak;

- tele-, wideo-, kinogepleşikleriň toplumynda, resmi we çeper filmlerde, şeýle hem maglumat kompýuter faýllarynda we maglumat ýazgylaryny işläp taýýarlamagyň programmalarynda adamlaryň aňyna täsir edýän we (ýa-da) olaryň saglygyna zyýanly täsir edýän gizlin wstawkalary peýdalanmak;

- köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary işläp taýýarlamagyň, taýýarlamagyň, peýdalanmagyň usullary, tärleri we alynýan ýerleri hakynda maglumatlary ýaýratmak, aýry-aýry neşe serişdelerini, psihotrop maddalary, olaryň kybapdaşlaryny we prekursorlary peýdalanmagyň haýsydyr bir artykmaçlyklaryny wagyz etmek;

- söz azatlygyny hyýanatçylykly peýdalanmak, fiziki şahsyň namysyny we mertebesini peseldýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zelel ýetirýän, hakykata laýyk gelmeýän maglumatlary ýaýratmak, žurnalistleriň kazyýete täsir etmekligi.

5-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döwlet tarapyndan goldamak

Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döwlet tarapyndan goldamak şu aşakdaky maksatlar bilen amala aşyrylýar:

köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň erkin we giňden ýaýradylmagyny üpjün etmek;

köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň köp pikiriligini we garaşsyzlygyny kepillendirmek;

köpçülikleýin habary taýýarlamakda we ýaýratmakda täze maglumat-kommunikasiýa tehnologiýalaryny ösdürmek;

köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň bäsdeşligi üçin deň hukuk we ykdysady şertleri döretmek;

Türkmenistanyň Döwlet býujetinden serişdeleri bölüp bermek we (ýa-da) salgyt ýenilliklerini bellemek arkaly köpçülikleýin habar beriş serişdelerini emele getirmek we onuň infrastrukturasyňy ösdürmek;

köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň netijeli işlemeginiň Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan beýleki şertlerini döretmek.

6-njy madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda düzgünleşdirmegiň ygtyýarly döwlet edaralary

1. Köpçülikleýin habar çygrynda döwlet syýasatyny Türkmenistanyň Ministrler Kabineti, ygtyýarynda köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işiniň meseleleri durýan ygtyýarly döwlet edaralary amala aşyrýarlar.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda ygtyýarly döwlet edaralaryna şu aşakdakylar degişlidir:

çap edilýän köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işini düzgünleşdirýän ygtyýarly döwlet edarasy;

telewideniýe, radiogepeleşikler we kinematografiýa baradaky döwlet dolandyryşynyň ygtyýarly edarasy;

köpçülikleýin habar beriş serişdelerini ýaýratmak boýunça iş bilen baglanyşykly böleginde:

aragatnaşyk babatda döwlet dolandyryşynyň ygtyýarly edarasy;

Internet-hyzmatlaryny ösdürmek we peýdalanmak çygrynda düzgünleşdirmegi amala aşyran ygtyýarly döwlet edarasy.

3. Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ygtyýarlyklary:

köpçülikleýin habar çygrynda Türkmenistanyň Konstitusiyasynyň, şu Kanunyň, Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek;

- köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda döwlet syýasatyny kesgitlemek we onuň amala aşyrylyşyna gözegçilik etmek;

- raýatlaryň maglumat erkinligine bolan konstitusion hukugynyň durmuşa geçirilmegini we goralmagyny üpjün etmek;

- köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda döwlet dolandyryşynyň ygtyýarly edaralarynyň işiniň kadalaşdyryjy hukuk taýdan düzgünleşdirilmegini amala aşyrmak;

- halkara ülnüleriniň we tejribesiniň, türkmen halkynyň taryhynyň we aň-düşünjesiniň hem-de bazar ykdysadyýetiniň ýörelgeleriniň esasynda köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň ösdürilmegine ýardam etmek;

- köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň ulgamyny ösdürmegiň we kämilleşdirmegiň maksatlaýyn maksatnamalaryny işläp taýýarlamak, kabul etmek we ýerine ýetirilmegini üpjün etmek;

- köpçülikleýin habaryň taýýarlanylmagyny we ýaýradylmagyny amala aşyran subýektleriň döwlet goldawyny guramak;

- köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda daşary ýurtlar we halkara guramalary bilen hyzmatdaşlygy üpjün etmek.

4. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda ygtyýarly döwlet edaralarynyň şu maddanyň 2-nji böleginde görkezilen ygtyýarlylygy Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan olar hakyndaky düzgünnamalar bilen kesgitlenilýär.

7-nji madda. Öz-özüni düzgünleşdirmek

Žurnalistleriň hünär derejesini ýokarlandyrmak, jemgyýete berilýän maglumat dogrulygyny we tarapgöýsüzligini üpjün etmek maksady bilen žurnalistler hünär etiki ülnüleriň meýletin esasynda kabul edilmegini we redaksiýa tertipnamanyň ýa-da düzgünnamanyň (mundan beýläk - redaksiýanyň Tertipnamasy), köpçülikleýin habary taýýarlamak we çykarmak, şeýle hem redaksiýa we beýleki geňeşleri döretmek bilen baglanyşykly içerki gatnaşyklary düzgünleşdirýän işiň maksatnamasyny we beýleki resminamalary özbaşdak düzmeği göz önünde tutýan köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çygrynda öz-özüni düzgünleşdirmek ulgamyny amala aşyryp bilerler.

III BAP. KÖPÇÜLİKLEÝIN HABAR BERIŞ SERIŞDELERINI DÖRETMEGIŇ HUKUK ESASLARY

8-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döretmäge bolan hukuk

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döretmäge bolan hukuk şu aşakdakylara degişlidir:

1) döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralaryna;

2) ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüni dolandyryş edaralaryna;

3) Türkmenistanyň Konstitusiyasynyň we kanunlarynyň çäklerinde hereket edýän syýasy partiýalara we beýleki jemgyýetçilik birleşiklerine;

4) beýleki ýuridik şahslara;

5) Türkmenistanyň on sekiz ýaşyna ýeten raýatlaryna ýa-da olaryň birleşiklerine.

2. Şu aşakdakylar köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döretmek üçin esas bolup durýar:

1) Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýa-da beýleki döwlet edarasynyň onuň ygtyýarlylygyna laýyklykda kabul edilen çözüdi - döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralary üçin;

2) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda kabul edilen çözüdi - ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralary üçin;

3) tertipnama (düzgünnama) laýyklykda kabul edilen çözüdi -syýasy partiýalar we jemgyýetçilik birleşikleri üçin;

4) tertipnama (düzgünnama) laýyklykda kabul edilen çözüdi - Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda döredilen ýuridik şahslar üçin;

5) köpçülige niýetlenen köpçülikleýin habary taýýarlamak we ýaýratmak boýunça döwlete dahylsyz kärhanany (redaksiýany) esaslandyryjy ýa-da şarikli esaslandyryjylar hökmünde çykyş edýän raýatyň ýa-da raýatlar birleşiginiň çözüdi.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri olaryň redaksiýasyna wekilçilik edýärler.

Redaksiýa özbaşdak ýuridik şahs, şeýle hem ol tertipnama (düzgünnama) laýyklykda ýuridik şahs bolup durýan we öz işiniň ugurlarynyň hatarynda köpçülikleýin habary taýýarlamaga we ýaýratmaga eýe bolan esaslandyryjynyň gurлуşyna girýän düzüm birligi bolup biler.

9-njy madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döwlet tarapyndan hasaba almak

1. Şu Kanunyň 8-nji maddasynyň 2-nji böleginiň 1-2-nji bentlerine laýyklykda döredilen köpçülikleýin habar beriş serişdelerini (döwlet köpçülikleýin habar beriş serişdelerini) döwlet tarapyndan hasaba almak şu Kanuna laýyklykda we Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan olar hakdaky düzgunnamalar bilen kesgitlenilýän tertipde amala aşyrylýar.

2. Şu Kanunyň 8-nji maddasynyň 2-nji böleginiň 3-5-nji bentlerine laýyklykda döredilen köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döwlet tarapyndan hasaba almak şu Kanuna we ýuridik şahslary döwlet tarapyndan hasaba almak hakynda Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda redaksiýany ýuridik şahs hökmünde hasaba almak arkaly amala aşyrylýar.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döwlet tarapyndan hasaba almak şu aşakdaky maksatlara hyzmat edýär:

1) şu Kanunyň 4-nji maddasynda beýan edilen ýörelgelere laýyklykda esaslanan köpçülige niýetlenen köpçülikleýin habary ýaýratmak hukugyny tassyklamak;

2) köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň mazmuny üçin jogapkär şahsy anyklamak;

3) çäk, pudak we žanr ugry boýunça, şeýle hem döwürleýin ýaýratmagyň görnüşleri we maliýeleşdirmegiň çeşmeleri boýunça möçberiniň görkezijileriniň we çykarmagyň, gursap almagyň döwürleýinliginiň esasynda jemgyýetiň habarlylygyny statistik taýdan hasaba almak we seljermek.

4. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almak gerek bolan statistik we salgyt hasaba alnyşy we Türkmenistanyň kanunçylygynyň beýleki talaplaryny ýerine ýetirmek üçin ýuridik şahslaryň Ýeke-täk döwlet sanawyna maglumatlaryň girizilmegini göz önünde tutýar.

5. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba aldyrmak üçin esaslandyryjy ýa-da onuň ygtyýarly eden şahsy sanawy Türkmenistanyň kanunçylygy bilen kesgitlenilýän resminamalary bermek arkaly ýuridik şahslary hasaba almagyň meselelerine ygtyýar edýän ygtyýarly döwlet edarasyna ýüzlenýär.

Ygtyýarly döwlet edarasy berlen resminamalara garaýar we döwlet tarapyndan hasaba almak hakynda ýa-da köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz döndermek hakynda çözüň kabul edýär.

6. Hödürlenen resminamalar şu maddanyň 3-nji böleginiň talaplaryna laýyk gelen mahalynda görkezilen ygtyýarly döwlet edarasy köpçülikleýin habar beriş serişdesini (redaksiýany) ýuridik şahslaryň Ýeke-täk döwlet sanawyna girizmek hakynda çözüň kabul edýär.

Ýuridik şahslaryň Ýeke-täk döwlet sanawyndan göçürmäni we döwlet tarapyndan hasaba almak delilini tassyklaýan şahadatnama köpçülikleýin habar beriş serişdesini döredijä ýa-da onuň ygtyýarly eden şahsyna berilýär.

7. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini çykarmaga girişmek hukugy şahadatnamanyň alnan gününden bir ýylyň içinde saklanyp galýar. Bu möhlet duşdan geçirilen mahalynda döwlet tarapyndan hasaba alnandygy hakyndaky şahadatnama güýjüni ýitiren diýlip hasap edilýär. .

8. Hasaba alnan köpçülikleýin habar beriş serişdesi şol ýa-da başga hasaba alyjy edarada gaýtadan hasaba alnyp bilinmez.

Kazyýet tarapyndan gaýtadan hasaba almak delili anyklanylman mahalynda senesi boýunça birinji hasaba alnan kanuny diýlip ykrar edilýär.

9. Hasaba alnan köpçülikleýin habar beriş serişdesi esaslandyryjy çalşanda ýa-da şärikli esaslandyryjlaryň düzümi, şeýle hem köpçülikleýin habary döwürleýin ýaýratmagyň ady, dili, görnüşleri, ýaýratmagyň çäkleri üýtgände gaýtadan hasaba alynmaga degişlidir.

Redaksiýanyň ýerleşýän ýeri, köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň döwürleýinligi we çykarmagyň möçberi üýtgände esaslandyryjy bu hakda hasaba alan edara bir aý möhletde ýazmaça habar bermäge borçludur.

Hasaba alnan köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işiniň görkezijilerinde beýleki üýtgetmeler hakynda esaslandyryjy ýa-da onuň ygtyýarly eden şahsy ýuridik şahslary hasaba almagyň meselelerine ygtyýar edýän ygtyýarly döwlet edarasyna habar berýär.

Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini gaýtadan hasaba almak olaryň hasaba alnandakysy ýaly tertipde amala aşyrylýar.

10. Işi kazyýet tarapyndan bes edilen köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň gaýtadan hasaba alynmagyna ýol berilmeýär.

10-njy madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz döndermek

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz döndermek şu aşakdaky esaslar boýunça mümkindir:

1) şu Kanunyň 8-nji maddasyna laýyklykda köpçülikleýin habar beriş serişdesini döretmek hukugyna eýelik etmeýän esaslandyryjy tarapyndan resminamalar berilse;

2) esaslandyryjynyň adyndan resminamalar muňa ygtyýarlyklary bolmadyk şahs tarapyndan berilse;

3) esaslandyryjy resminamalarda görkezilen iş şu Kanunyň 4-nji maddasynda görkezilen köpçülikleýin habar beriş serişdeleri babatda döwlet syýasatynyň ýörelgelerine laýyk gelmese;

4) resminamalarda hakykata laýyk gelmeýän maglumatlar görkezilse;

5) hasaba alyjy edara tarapyndan oň şol at we köpçülikleýin habary ýaýratmagyň görnüşi bilen köpçülikleýin habar beriş serişdesine şahadatnama berilse;

6) hasaba alyş ýygymy tölenmese.

2. Döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz döndermek ýüz döndermegiň esaslaryny görkezmek bilen döredijä ýazmaça görnüşde iberilýär.

3. Ýüz döndermeklige getiren esaslar düzedilen ýagdaýda şu Kanunyň 9-njy maddasyna laýyklykda resminamalar garamak üçin kabul edilip bilner.

11-nji madda. Habary döwlet tarapyndan hasaba almazdan ýaýratmak

1. Habary döwlet tarapyndan hasaba almazdan jemagata ýaýratmaga bolan hukuga diňe resmi habarlary we maglumatlary, kadalaşdyryjy hukuk we beýleki namalary neşir etmek üçin köpçülikleýin habar beriş serişdelerini döredýän kanunçylyk, ýerine ýetiriji we kazyýet häkimiýetiniň edaralary eýedir.

2. Kärhanalar, guramalar, bilim we ylmy edaralar öz işi üçin zerur bolan habar beriş maglumatlaryny we resminamalary döwlet tarapyndan hasaba aldyrmazdan döretmäge we ýaýratmaga haklydyrlar.

3. Jemagata ýaýratmak üçin niýetlenilmedik, tehniki serişdeleriň kömegi bilen çap, audio- we audiowizual önümi taýýarlamak boýunça işiň döwlet tarapyndan hasaba alynmagy talap edilmeýär.

12-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň döwlet tarapyndan hasaba alnandygy hakyndaky şahadatnamany hakyky däl diýip ykrar etmek

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň döwlet tarapyndan hasaba alnandygy hakyndaky şahadatnama hasaba alyjy edaranyň arzasy boýunça kazyýet tarapyndan şu aşakdaky halatlarda hakyky däl diýlip ykrar edilip bilner, eger:

1) döwlet tarapyndan hasaba alnandygy hakyndaky şahadatnama aldaw ýoly bilen alynsa;

2) köpçülikleýin habar beriş serişdesi bir ýyldan gowrak jemgyýetçilige (ýaýlyma) çykmasa;

3) bu köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň gaýtdan hasaba alnan ýeri bolsa.

2. Döwlet tarapyndan hasaba alnandygy hakynda şahadatnama hakyky däl diýlip ykrar edilende hasaba alyş ýygymy gaýtarylmaga degişli däldir.

13-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini bes etmek ýa-da togtatmak

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işi esaslandyryjynyň çözgüdi boýunça ýa-da ygtyýarynda ýuridik şahslary döwlet tarapyndan hasaba almagyň meseleleri bolan ygtyýarly döwlet edarasynyň talap arzasy boýunça kazyýet tarapyndan bes edilip ýa-da togtadylyp bilner.

2. Esaslandyryjy diňe redaksiýanyň Tertipnamasynda ýa-da esaslandyryjy bilen redaksiýanyň arasynda (baş redaktor bilen) şertnamada göz önünde tutulan halatlarda we tertipde köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini bes etmek ýa-da togtatmak hukugyna eýedir.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işi ygtyýarynda ýuridik şahslary döwlet tarapyndan hasaba almagyň meseleleri durýan ygtyýarly döwlet edarasy tarapyndan şu Kanunyň 4-nji maddasynyň onuň işiniň düzgünlerine laýyk gelmeýändigine şaýatlyk edýän maglumatlary bermeginiň esasynda kazyýetiň çözgüdi boýunça togtadylyp bilner. Ygtyýarynda ýuridik şahslary döwlet tarapyndan hasaba almagyň meseleleri durýan ygtyýarly döwlet edarasy tarapyndan ýüze çykarylan laýyk gelmezlikler düzedilen mahalynda

köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işi kazyýetiň çözgüdi boýunça täzeden dowam etdirilip bilner.

4. Redaksiýa tarapyndan şu Kanunyň 4-nji maddasynyň talaplarynyň on iki aýyň dowamynda birnäçe gezek bozulmagy, ygtyýarynda ýuridik şahslary döwlet tarapyndan hasaba almagyň meseleleri durýan ygtyýarly döwlet edarasy tarapyndan olar babatda döredijä we (ýa-da) redaksiýa (baş redaktora) ýazmaça duýduryşlaryň berilmegi, şeýle hem köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini togtatmak hakynda kazyýetiň kararynyň ýerine ýetirilmezligi köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini kazyýet tarapyndan bes etmek üçin esas bolup durýar.

5. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini bes etmek onuň döwlet tarapyndan hasaba alnandygy hakyndaky şahadatnamanyň we redaksiýanyň Tertipnamasynyň hakyky dældiginiň ykrar edilmegine getirýär.

14-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz dönderilmegine, onuň işini bes etmek ýa-da togtatmak hakyndaky çözgüde şikaýat etmegiň tertibi

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz döndermek, köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini bes etmek ýa-da togtatmak hakynda kazyýetiň çözgüdine kanunda bellenen tertipde şikaýat edilip bilner.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz döndermek ýa-da onuň işini bes etmek ýa-da togtatmak hakynda kazyýetiň çözgüdiniň kanuna gapma-garşylygyny ykrar etmek şikaýat edilýän çözgütleriň ýatyrylmagyna eltýär. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini bes etmek ýa-da togtatmak hakynda çözgüdi ýatyrnak, alynmadyk girdejileri goşup, köpçülikleýin habary taýýarlamagy we ýaýratmagy amala aşyrýan subýektler tarapyndan çekilen zyýanyň Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda öweziniň dolunmagyna eltýär.

IV BAP. KÖPÇÜLİKLEÝİN HABAR BERİŞ SERIŞDESINI ESASLANDYRYJY, REDAKSIÝA WE NEŞIR EDIJI

15-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini esaslandyryjy

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini esaslandyryjy - öz adyndan köpçülikleýin habar beriş serişdesini ýaýradýan ýuridik ýa-da fiziki şahs.

Şu Kanunyň 8-nji maddasynyň 1-nji böleginde görkezilen ýuridik ýa-da fiziki şahs köpçülikleýin habar beriş serişdesini esaslandyryjy (şärikli esaslandyryjy) bolup biler.

Şärikli esaslandyryjylar esaslandyryjy hökmünde bilelikde çykyş edýärler.

2. Esaslandyryjy köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işiniň maksatlaryny we wezipelerini kesgitleýär.

Esaslandyryjy redaksiýanyň Tertipnamasyny tassyklaýar we (ýa-da) köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasy (baş redaktory) bilen şertnama baglaşýar.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işine esaslandyryjynyň gatyşmaga haky ýokdur, şu Kanunda, redaksiýanyň Tertipnamasynda, esaslandyryjy bilen redaksiýanyň (baş redaktoryň) arasynda şertnamada göz önünde tutulan halatlar muňa degişli däldir.

4. Esaslandyryjy redaksiýanyň we şärikli esaslandyryjylaryň razylygy bilen öz hukuklaryny we borçlaryny üçünji şahsa berip biler. Eger redaksiýanyň Tertipnamasynda başga zat göz önünde tutulmadyk bolsa, esaslandyryjy ýatyrylanda ýa-da üýtgedilip guralanda onuň hukuklary we borçlary doly möçberde redaksiýa geçýär.

5. Esaslandyryjy redaksiýa, neşir ediji, ýaýradyjy, redaksiýanyň emläginiň eýesi hökmünde çykyş edip biler.

16-njy madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasy

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasy redaksiýanyň öz Tertipnamasynyň esasynda hereket edýär.

Redaksiýa öz işini hünär özbaşdaklygy esasynda amala aşyrýar.

Redaksiýa köpçülikleýin habar beriş serişdesini esaslandyryjy, neşir ediji, ýaýradyjy, redaksiýanyň emläginiň eýesi hökmünde çykyş edip biler.

2. Eger hasaba alnan köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasy kärhana hökmünde guralsa, onda ol kärhanalar we telekeçilik işi hakynda Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda döwlet tarapyndan hasaba alynmaga hem degişlidir we köpçülikleýin habar beriş serişdesini öndürmegiň we çykarmagyň daşyndan kanunda gadagan edilmedik başga işi bellenilen tertipde amala aşyrmaga haklydyr.

3. Redaksiýa baş redaktor ýolbaşçylyk edýär (köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň görnüşine baglylykda wezipäniň ady başga bolup biler), ol öz ygtyýarlyklaryny şu Kanunyň, redaksiýanyň Tertipnamasynyň, esaslandyryjy bilen redaksiýanyň (baş redaktoryň) arasyndaky şertnamanyň esasynda amala aşyrýar.

Baş redaktor köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň esaslandyryjysy tarapyndan bellenilýär we boşadylýar ýa-da redaksiýanyň Tertipnamasynda göz önünde tutulan tertipde saýlanylýar we boşadylýar.

Baş redaktor köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasynyň işine ýolbaşçylyk edýär, onuň esaslandyryjy, neşir ediji, awtorlar, döwlet edaralary, jemgyýetçilik birleşikleri we raýatlar bilen gatnaşyklarda, şeýle hem kazyýetde oňa wekilçilik edýär.

Baş redaktor şu Kanun hem-de Türkmenistanyň beýleki kanunçylyk namalary bilen köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işine bildirilýän talaplaryň ýerine ýetirilmegi üçin jogapkärçilik çekýär.

4. Redaksiýada redaksiýanyň Tertipnamasynda göz önünde tutulan tertipde redaksion kollegiýa döredilip bilner. Redaksion kollegiýanyň başlygy baş redaktordyr.

5. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasy üçin habarlary we maglumatlary redaktirlemegi, döretmegi, ýygnamagy ýa-da taýýarlamagy žurnalist ýerine ýetirýär, žurnalist diýlip onuň bilen zähmet ýa-da beýleki şertnamalaýyn gatnaşyklar bilen baglanyşykly ýa-da onuň ygtyýary boýunça şeýle iş bilen meşgullanýan şahsa düşünilýär.

6. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerine döwlet goldawyny bermegiň şertleri we tertibi şu Kanun we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalary bilen kesgitlenilýär.

17-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasynyň Tertipnamasy

1. Redaksiýanyň Tertipnamasy esaslandyryjynyň, baş redaktoryň we redaksiýanyň gatnaşyklaryny, žurnalistik kollektiwiň ygtyýarlyklaryny düzgünleşdirýär.

Redaksiýanyň Tertipnamasy şu Kanuna laýyk gelmelidir.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasynyň Tertipnamasy redaksiýanyň wezipe sanawyndaky işgärler bolup durýan žurnalistler kollektiwiň umumy ýygnagynda, onuň düzüminiň azyndan üçden ikisi bolan mahalynda sesleriň köplügi bilen kabul edilýär we esaslandyryjy tarapyndan tassyklanylýar.

3. Redaksiýanyň Tertipnamasynda şu aşakdakylar kesgitlenilýär:

1) esaslandyryjynyň, redaksiýanyň, baş redaktoryň özara hukuklary we borçlary;

2) redaksiýanyň wezipe sanawyndaky işgärler bolup durýan žurnalistleriň kollektiwiň ygtyýarlyklary;

3) baş redaktory, redaksion kollegiýany we (ýa-da) redaksiýany dolandyran beýleki edaralary bellemegiň (saýlamagyň) tertibi;

4) köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işini bes etmegiň we togtatmagyň esaslary we tertibi;

5) adyna, esaslandyryjyny çalyşmagyň beýleki hukuk netijelerine, şarikli esaslandyryjylaryň düzümini üýtgetmäge, köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işini bes etmäge, redaksiýany ýatyrmaga ýa-da üýtgedip guramaga, onuň guramaçylyk-hukuk görnüşini üýtgetmäge bolan hukugy bermek we (ýa-da) saklamak;

6) redaksiýanyň Tertipnamasyny tassyklamagyň we üýtgetmegiň tertibi, şeýle hem şu Kanunda we Türkmenistanyň beýleki kanunçylyk namalarynda göz önünde tutulan beýleki düzgünler.

4. Redaksiýanyň Tertipnamasynyň tassyklanylmagyna çenli, şeýle hem eger redaksiýa azyndan on adamdan ybarat bolsa, onuň esaslandyryjy bilen gatnaşyklary, şu maddanyň 3-nji böleginiň 1-5-nji bentlerinde sanalyp geçilen meseleleri goşup, redaksiýanyň Tertipnamasyny çalyşýan esaslandyryjy we redaksiýanyň (baş redaktoryň) arasyndaky şertnama bilen kesgitlenilip bilner.

5. Kärhana hökmünde guralýan redaksiýanyň Tertipnamasy şol bir wagtda şol kärhananyň Tertipnamasy bolup biler. Şu ýagdaýda redaksiýanyň Tertipnamasy kärhanalar we telekeçilik işi hakynda Türkmenistanyň kanunçylygyna hem gabat gelmelidir.

18-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesini neşir ediji

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çap önümlerini öndürmek neşir ediji tarapyndan amala aşyrylýar, neşir ediji diýlip köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň önümini öndürmegiň material-tehniki üpjünçiligini amala aşyran ýa-da munuň üçin bu iş esasy ýa-da girdejiniň baş çeşmesi bolup durmaýan ýuridik ýa-da fiziki şahsa düşünilýär.

Köpçülikleýin habar beriş serişdesini neşir ediji bolup ony esaslandyryjy ýa-da redaksiýa çykyş edip biler.

2. Neşir ediji öz hukuklaryny we borçlaryny şu Kanunyň we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň esasynda amala aşyryr.

Neşir ediji köpçülikleýin habar beriş serişdesini, redaksiýany esaslandyryjy, ýaýradyjy, redaksiýanyň emläginiň eýesi hökmünde çykyş edip biler.

19-njy madda. Hukuklaryň we borçlaryň ýüze çykmagy

1. Esaslandyryjynyň we redaksiýanyň şu Kanunda göz önünde tutulan hukuklary we borçlary köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň döwlet tarapyndan hasaba alnan pursadyndan, redaksiýanyň Tertipnamasynda göz önünde tutulanlar bolsa - onuň tassyklanan pursadyndan ýüze çykýar.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň şärikli esaslandyryjylarynyň arasyndaky şertnama bilen olaryň özara hukuklary, borçlary, jogapkärçiligi, şärikli esaslandyryjylaryň düzümini üýtgetmegiň tertibi, şertleri we hukuk netijeleri, olaryň arasyndaky jedelleri çözmegiň amaly kesgitlenilýär.

Aýratynlykda her bir şärikli esaslandyryjy ýa-da bilelikde ähli şärikli esaslandyryjylar redaksiýa bilen şertnamada tarap bolup bilerler.

3. Esaslandyryjy bilen redaksiýanyň (baş redaktoryň) arasyndaky şertnama bilen olaryň arasyndaky önümçilik, emläk we maliýe gatnaşyklary, şol sanda redaksiýany saklamak üçin serişdeleri bölüp bermegiň we peýdalanmagyň,

girdejini paýlamagyň, gaznalary döretmegiň we zyýanyň öwezini dolmagyň tertibi, şeýle hem redaksiýanyň işgärleriniň göwnejaý önümçilik we sosial-durmuş şertlerini üpjün etmek boýunça esaslandyryjynyň borçnamalary kesgitlenilýär.

4. Redaksiýa bilen neşir edijiniň arasyndaky şertnama bilen olaryň arasyndaky önümçilik, emläk we maliýe gatnaşyklary, neşirýat hukuklaryny özara paýlamak, köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň önüminiň öndürilmegini maddy-enjamlaýyn üpjün etmek boýunça neşirçiniň borçnamalary we taraplaryň jogapkärçiligi kesgitlenilýär.

5. Esaslandyryjy, redaksiýa (baş redaktor) we neşir ediji öz arasynda, şeýle hem ýaýradyjy bilen beýleki şertnamalary hem baglaşyp bilerler.

6. Redaksiýanyň Tertipnamasynyň we şertnamalaryň düzgünleri şu Kanuna we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryna laýyk gelmelidir.

V BAP. KÖPÇÜLİKLEÝIN HABAR BERIŞ SERIŞDELERINIŇ ÖNÜMLERINI ÝAÝRATMAK

20-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çap önümlerini ýaýratmagyň tertibi

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çap önümlerini ýaýratmak ýaýradyjy tarapyndan geçirilýär, ýaýradyjy diýlip redaksiýa, neşirçi bilen şertnama boýunça ýa-da beýleki kanuny esaslarda hereket edýän şahsa düşünilýär.

Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çap önümlerini ýaýratmak neşirçi tarapyndan gös-göni ýa-da aragatnaşyk kärhanalary, beýleki guramalar, şeýle hem raýatlar bilen beýleki kanuny esaslarda amala aşyrylyp bilner.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çap önümleriniň her bir aýratyn goýberilişini ýaýratmaga diňe baş redaktor ýa-da ony çalyşýan şahs tarapyndan jemgyýetçilige çykmağa rugsat berlenden soň ýol berilýär.

Döwürleýin çap neşiriniň tiraży neşirçi bilen ylalaşylyp, baş redaktor tarapyndan kesgitlenilýär.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çap önümleriniň kanuny esasda ýaýradylmagyna, şol sanda tiraży ýa-da onuň bir bölegini almak arkaly päsgel bermäge diňe kazyýetiň kanuny güýje giren çözgüdiniň esasynda ýol berilýär.

4. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň çap önümlerini ýaýratmak, eger onuň üçin töleg alynsa, täjirçilik diýlip hasap edilýär.

Täjirçilik däl ýaýratmak üçin niýetlenilen önümiň "Mugt" diýlen belgisi bolmalydyr we täjirçilik taýdan ýaýratmaga degişli bolup bilmez.

5. Bölek satuw söwda, şol sanda elden, döwürleýin çap neşiriniň tiražyndan satmak çäklendirmelere degişli däldir, şu Kanunda göz önünde tutulan halatlar muňa girmeýär. Döwürleýin çap neşirleriniň tiražyny umumy elýeter bolmadyk ýerlerde, jaýlarda we beýleki obýektlerde satmaga, olar babatda peýdalanmagyň

áýratyn düzgüni bellenen, onuň emlägini dolandyrmaga ygtyýarly edilen hususyýetçi ýa-da şahs tarapyndan satmaga diňe görkezilen şahslaryň razylygy bilen ýol berilýär.

6. Awtorlaryň emläk ýa-da şahsy emläk däl hukuklarynyň redaksiýa ýa-da neşirçi tarapyndan bozulan halatynda we Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan beýleki halatlarda köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň çap önümini ýaýratmak kazyýetiň çözgüdi boýunça bes edilip bilner.

7. Daşary ýurtlarda taýýarlanylýan çap edilýän köpçülikleýin habar beriş serişdelerini, eger olaryň mazmuny şu Kanunyň düzgünlerine, Türkmenistanyň kanunçylygyna we halkara şertnamalaryna ters gelmese, Türkmenistanda ýaýratmaga rugsat berilýär.

21-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň çykyş maglumatlary

1. Çykyş maglumatlary görkezilmezden köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň önümini ýaýratmak gadagandyr.

2. Döwürleýin çap neşiriniň her bir goýberilişinde şu aşakdaky maglumatlar bolmalydyr:

- 1) neşiriň ady;
- 2) esaslandyryjynyň (şärikli esaslandyryjylaryň) familiýasy, ady, atasynyň ady (atlandyrylyşy);
- 3) baş redaktoryň familiýasy, ady, atasynyň ady;
- 4) goýberilişiň tertip belgisi we onuň jemgyýetçilige çykan senesi, gazetler üçin bolsa - çap etmäge gol çekilen wagty (tertip boýunça bellenen we hakyky);
- 5) indeksi - aragatnaşyk kärhanasynyň üstünden ýaýradylýan neşirler üçin;
- 6) tiražy;
- 7) bahasy ýa-da "erkin baha" belligi ýa-da "mugt" belligi;
- 8) redaksiýanyň, neşirçiniň, çaphananyň salgylary;
- 9) hasaba alyş belgisi.

3. Her bir radioýaýlym, radiogepleşikleriň toplumlary we telegepleşikleriň toplumlary ýaýlyma çykanda, üznüksiz gepleşik eşitdirişde - gije-gündizde azyndan dört gezek redaksiýa ýaýlymyň, gepleşikleriň toplumynyň adyny yglan etmäge borçludyr.

Her bir teleýaýlym ýaýlyma çykanda ekranyň aşaky çep burçunda onuň hususy logotipiniň üznüksiz görkezilişi gidýär.

4. Audio, wideo ýa-da telehronikal programmanyň her bir nusgasynda şu aşakdakylar bolmalydyr:

- 1) programmanyň ady;
- 2) jemgyýetçilige (ýaýlyma) çykan senesi ýa-da goýberilişiň belgisi;
- 3) baş redaktoryň familiýasy, ady, atasynyň ady;
- 4) tiražy;
- 5) redaksiýanyň salgysy;

6) baha ýa-da "Erkin baha" belligi ýa-da "Mugt" belligi.

5. Maglumat gullugynyň habarlary we maglumatlary onuň ady bilen utgaşdyrylmalydyr.

6. Köpçülikleýin habar beriş serişdesi çykyş maglumatlarynda (kadadan çykma şu maddanyň üçünji bölegini düzýär) ony hasaba alan edarany we hasaba alnan belgisini hem görkezýär.

22-nji madda. Hökmany habarlar

1. Redaksiýa mugt we tabşyrylan möhletde aşakdakylary çap etmäge (ýaýlyma çykarmaga) borçludyr:

- bu köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň üsti bilen şeýle karary çap etmek hakyndaky talaby özünde saklaýan, kazyýetiň kanuny güýje giren çözgüdini;

- bu köpçülikleýin habar beriş serişdesini hasaba alan edaradan gelip goşan, redaksiýanyň işine degişli habary.

2. Döwlet köpçülikleýin habar beriş serişdeleri Türkmenistanyň döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralarynyň habarlaryny we maglumatlaryny Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenen tertipde çap etmäge (ýaýlyma bermäge) borçludylar.

23-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň hökmany çap nusgalyklary

Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň hökmany çap nusgalyklaryna döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralaryna, şeýle hem beýleki edaralara we guramalara Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitlenilýän tertipde mugt iberilýän nusgalyklar degişlidir.

24-nji madda. Köpçülige ýetirilen habary saklamak

Köpçülige niýetlenen maglumaty taýýarlamagy amala aşyrýan subýekt çap neşiriniň nusgalyklaryny maglumatyň ýaýradylan gününden başlap azyndan bir ýyl saklamaga borçludyr.

25-nji madda. Teleradiogepleşik eşitdiriş bilen baglanyşykly işi ygtyýarlylandyrmak

Teleradiogepleşik eşitdiriş bilen baglanyşykly iş "Işiň aýry-aýry görnüşlerini ygtyýarlylandyrmak hakynda" Türkmenistanyň Kanunyna we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryna laýyklykda ygtyýarlylandyrylmaga degişlidir.

26-njy madda. Emeli päsgeçilikler

1. Teleýaýlymy we radioýaýlymy, radio- we telegepeleşikleriň toplumyny ynamly kabul etmäge päsgeç berýän emeli päsgeçilikleri döretmek, ýagny ygtyýarnama boýunça gepeşik eşitdiriş amala aşyrýan ýygylýklar zolagynda radio-, tele- we beýleki tehniki signallaryň ýaýradylmagyna emeli päsgeçilikleri döretmek Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen jogapkärçilige eltýär.

2. Industrial päsgeçilikler, ýagny hojalyk işiniň barşynda tehniki enjamlar ulanylanda ýüze çykýan emeli päsgeçilikler ygtyýarynda (eýeçiliginde) bu päsgeçilikleriň çeşmeleri durýan şahslaryň hasabyna düzedilmäge degişlidir.

27-nji mada. Radio- we telegepeleşikleriň maglumatlaryny saklamak

1. Jedelleri dogry çözmek üçin ähmiýeti bolan subutnamalary üpjün etmek maksady bilen radio- we telegepeleşikleriň toplumlarynyň redaksiýalary şu aşakdakylara borçludylar:

ýaýlyma çykan ähli radio- we telegepeleşikleriň audio- we audiowizual materiallaryny saklamaga;

ýaýlyma çykan radio- we telegepeleşikleri bellige alyş depderçesinde bellemäge, onda ýaýlyma çykan senesi we wagty, mowzogy we gysgaça mazmuny, dowamlylygy, onuň awtory we redaktory, alyp baryjysy we gatnaşyjylary görkezilýär.

2. Saklamagyň möhletleri:

radio- we telegepeleşikleriň materiallary - ýaýlyma çykan gününden başlap bir aýa çenli;

bellige alyş depderçesi - onda iň soňky ýazgynyň senesinden başlap azyndan bir ýyl.

28-nji madda. Mahabata we onuň köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde ýaýradylmagyna bolan umumy talaplar

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde mahabat şahsyň telekeçilik ýa-da hünär işi bilen baglanyşykly, şahslaryň kesgitsiz toparyna gönükdirilen maglumatdyr, onuň maksady harytlaryň meşhurlygyna ýa-da şahsyň hyzmatlaryna ýa-da oňa bolan islege ýardam etmek bolup durýar, ony ýaýratmagyň usullary we serişdeleri degişli köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň görnüşi bilen kesgitlenilýär.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde mahabat ýeňil akyl ýetirilýän bolmalydyr we audio- we (ýa-da) wizual serişdeleri bilen redaksiýon mazmunyndan aýrylmalydyr. Gizlin mahabata ýol berilmýär.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerindäki mahabat şu aşakdaky ýaly bolmaly däldir:

1) hakykata laýyk gelmeýän maglumaty özünde saklaýan;

- 2) adamzat mertebesini kemsidýän;
- 3) alyjyny bulaşyklyga salýan;
- 4) teniniň reňkiniň, jynsynyň ýa-da milletiniň alamatlary boýunça haýsydyr bir kemsitmäni özünde saklaýan, dini duýgulary kemsidýän;
- 5) hukuga garşy ýa-da jemgyýete garşy özüni alyp barmagy höweslendirýän;
- 6) zorluk ýa-da ýowuzlyk sahnalaryny özünde saklaýan;
- 7) kämillik ýaşyna ýetmedikleriň fiziki, akyl ýa-da ahlak ösüşine ýaramaz täsir edýän;
- 8) ynsapsyz bäsleşik hereketi bolýän;
- 9) alasarmyk duýgy üçin täsir edýän tehnologiýalary peýdalanýan.

4. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde şu aşakdakylara ýol berilmeýär:

- temmäki önümlerini we alkogolly içgileri mahabatlandyrmak;
- lukmançylyk harytlaryny we lukmanyň bellemegi boýunça elýeter bolan bejerişniň usullaryny mahabatlandyrmak, ýöriteleşdirilen lukmançylyk köpçülikleýin habar bermegiň çap serişdelerindäki mahabat muňa degişli däldir;
- täzelikleri habar berýän tele- we radiogepleşiklerde mahabaty ýerleşdirmek;
- çagalar üçin tele- we radiogepleşiklerde mahabaty ýerleşdirmek;
- söwda markalaryny ýerleşdirmek, şeýle hem tele- we radiogepleşiklerde töleg ýa-da beýleki hak-heşdek üçin harytlary we hyzmatlary ýatlamak.

5. Teleradiogepleşik eşitdiriş mahabaty aýry-aýry mahabat bloklary görnüşinde ýaýradýar.

Teleradiogepleşik eşitdiriş amala aşyrylanda mahabatyň dowamlylygyna bolan talaplar berjaý edilmelidir:

- mahabatyň umumy dowamlylygy ýaýlym wagtynyň gije-gündiz möçberinden 20 göterim ýokary geçmeli däldir;
- mahabatyň dowamlylygy ýaýlym wagtynyň bir astronomik sagadynyň dowamynda 20 göterimden ýokary geçip bilmez.

6. Hemaýat edilýän tele- we radiogepleşikler başynda, ortasynda we ahyrynda hemaýatkäriň adyny, haryt nyşanyny, onuň harytlary ýa-da hyzmatlary hakyndaky habary ýatlamak arkaly ony görkezmelidir. Hemaýatkäriň hemaýat edýän tele- we radiogepleşiginde onuň harytlarynyň we hyzmatlarynyň kireýine edinilmegi we alynmagy bilen göni höweslendirilmäge ýol berilmeýär.

Hemaýatkäriň hemaýat edilýän tele-, radiogepleşikleriniň mazmunyna ýa-da olary ýaýratmagyň wagtyna täsir etmäge haky ýokdur.

Täzelikleriň tele-, radiogepleşikleriniň hemaýat edilmegine ýol berilmeýär.

Esasy işi temmäki önümlerini we alkogolly içgileri öndürmek we (ýa-da) satmak bolup durýan şahslar tele-, radiogepleşikleriniň hemaýatkärleri bolup bilmezler.

29-njy madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini ýaýratmagyň gadaganlyklary we aýratyn halatlary

Köpçülikleýin habar beriş serişdelerini ýaýratmagyň gadaganlyklary we aýratyn halatlary şu Kanun we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalary bilen belleniş bilner.

VI BAP. ŽURNALISTIŇ HUKUKLARY WE BORÇLARY

30-njy madda. Žurnalistiň hukuklary

Žurnalist hünäri erkindir we ygtyýarlylandyrylmaga degişli däldir. Žurnalist şu aşakdaky hukuklara eýedir:

- 1) habary agtarmak, sormak, almak we ýaýratmak;
- 2) döwlet edaralaryna, guramalaryna, kärhanalaryna we edaralaryna, jemgyýetçilik birleşikleriniň edaralaryna ýa-da olaryň metbugat gulluklaryna barmak;
- 3) maglumaty sormak bilen baglanyşykly wezipeli adamlar tarapyndan kabul edilmek;
- 4) resminamalara we maglumatlara elýeterlilik almak, döwlet, täjirçilik ýa-da kanun tarapyndan goralýan başga syry düzýän maglumaty özünde saklaýan olaryň böleklerinden başga;
- 5) şu Kanunyň 44-nji maddasynyň 1-nji böleginiň talaplary berjaý edilen şertlerinde resminamalaryň we maglumatlaryň göçürmesini almak, çap etmek, jar etmek ýa-da başga usul bilen nusgasyny almak;
- 6) Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan halatlardan başga ýazgylary geçirmek, şol sanda audio- we wideotehnikanyň, kino- we surata düşürmek serişdelerini peýdalanmak bilen geçirmek;
- 7) adatdan daşary ýagdaýlaryň ýerlerine barmak, raýatlaryň köpçülikleýin ýygnaýan ýerlerine gatnaşmak;
- 8) özüne habar berilýän maglumatyň dogrulygyny barlamak;
- 9) onuň goly bilen ýaýratmak üçin niýetlenen habarlarda we maglumatlarda öz şahsy pikir ýöretmelerini we baha bermelerini beýan etmek;
- 10) öz ynançlaryna garşy gelýän habarlary ýa-da maglumaty öz goly bilen taýýarlamakdan ýüz döndermek;
- 11) öz pikirine görä redaksiýa taýýarlamagyň barşynda mazmuny ýoýulan ýa-da şu Kanunyň 41-nji maddasynyň 1-nji bölegine laýyklykda şol habary ýa-da maglumaty peýdalanmagy gadagan edip ýa-da başga hili kesgitläp boljak habaryň ýa-da maglumatyň aşagyndaky Öz goluny aýyrmak;
- 12) eger ol ýa-da onuň ýerine ýetirilmegi Türkmenistanyň kanunçylygynyň bozulmagy bilen baglanyşykly bolsa, baş redaktor ýa-da redaksiýa tarapyndan özüne berlen tabşyrykdan ýüz döndermek;

13) özi tarapyndan taýýarlanan habary we maglumaty öz goly bilen, öz lakamy bilen ýa-da golsuz ýaýratmak;

14) hünär birleşiklerini guramak, şeýle hem olaryň işine gatnaşmak.

Žurnalist Türkmenistanyň kanunçylygy bilen özüne berlen beýleki hukuklardan hem peýdalanýar.

31-nji madda. Žurnalistiň borçlary

1. Žurnalist şu aşakdakylara borçludyr:

1) maglumaty diňe etiki we kanuny usullar bilen ýygnamaga we halka ýetirmäge;

2) dogry, takyk we tarapgöýsüz maglumaty bermäge;

3) öz habarynyň çeşmelerine tankydy baha bermäge, delilleri ünsli we jikme-jik barlamaga, birnäçe çeşmelere esaslanmaga. Maglumat çeşmesiniň ygtybarlylygyny barlamak mümkinçiligi bolmadyk mahalynda ol ýaýradylýan habarda görkezilmelidir;

4) eger muny özüne bu habary beren şahs islese, ilkinji gezek ýaýradylýan taýýarlanan habary awtorlaşdyrmaga;

5) habaryň we (ýa-da) onuň çeşmesiniň ýaşyrynlygyny saklamaga;

6) köpçülikleýin habar beriş serişdesinde raýatyň şahsy durmuşy hakyndaky maglumatlaryň ýaýradylmagyna raýatyň özünden ýa-da onuň kanuny wekillerinden razylyk almaga (haçan-da munuň Özi jemgyýetçilik bähbitlerini goramak üçin zerur bolan halatlar muňa degişli däldir);

7) raýatlardan we wezipeli adamlardan habar alnanda olary audio-we wideoýazgynyň, kino- we surata düşürmegiň geçirilendigi hakynda habarly etmäge;

8) eger muny habary berýän hususy şahs islemese, audio- we wideoýazgy serişdelerini peýdalanmazlyga;

9) habar bermek hakynda ýüzlenilende öz familiýasyny, iş ýerini (köpçülikleýin habar beriş serişdesini we (ýa-da) reportaž taýýarlaýan gepleşigini) we wezipesini görkezmäge, şeýle hem adama onuň sözleriniň köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde aýyk halka ýetirilip bilinjekdigini duýdurmaga;

10) maglumat çeşmesine zorluk ulanmazlyga we habar üçin hak-heşdek teklip etmezlige;

11) kämillik ýaşyna ýetmedik bilen söhbetdeşlikden öň onuň ata-eneleriniň biriniň (kanuny wekilleriniň) razylygyny, şeýle hem kämillik ýaşyna ýetmedigiň özüniň razylygyny almaga;

12) özüniň zähmet gatnaşyklarynda durýan redaksiýasynyň Tertipnamasyny berjaý etmäge;

13) özüniň saýlawdan öňki wagyz-nesihatynyň, hünär işini amala aşyranda sala salşygyň meseleleri boýunça wagyz-nesihatyny geçirmegine gadaganlygy berjaý etmäge.

Žurnalist köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakyndaky Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen beýleki borçlary hem çekýär.

2. Hünär işini amala aşyrannda žurnalist fiziki şahsyň hukuklaryna, kanuny bähbitlerine, namysyna we mertebesine, şeýle hem ýuridik şahsyň işewür abraýyna hormat goýmaga borçludyr.

3. Döwlet žurnaliste özüniň hünär işini amala aşyrmagy bilen baglanyşykly jemgyýetçilik borjuny ýerine ýetirýän şahs hökmünde öz namysynyň, mertebesiniň, saglygynyň, ömrüniň we emläginiň goragyny kepillendirýär.

32-nji madda. Žurnalistiň redaksiýa (baş redaktor) bilen gatnaşyklary

1. Redaksiýa içerki düzgün-tertup kadalaryny we (ýa-da) žurnalistik etikanyň kodeksini edinmäge borçludyr, olarda žurnalistleriň hukuklary, borçlary, jogapkärçiligi, gulluk gatnaşyklary, şeýle hem žurnalisti onuň hukuklarynyň mümkin bolan bozulmalaryndan goramak bellenişlidir.

2. Žurnalistiň redaksiýa bilen zähmet gatnaşyklary arkaly baglanyşyklydygyna garamazdan, onuň bilen žurnalistiň awtorlyk eserini peýdalanmak hakynda ýazmaça ylalaşyga gol çekilmelidir. Baş redaktor bilen baglaşylan kollektiwleýin ylalaşyk (kollektiwleýin şertnama) hem şeýle ylalaşyk bolup hasap edilip bilner, onda žurnalistleriň awtorlyk eserlerini peýdalanmagyň şertleri kesgitlenilýär. Eger žurnalistiň awtorlyk eserini peýdalanýan baş redaktor žurnalist bilen ýazmaça ylalaşyk baglaşmasa we kollektiwleýin şertnamanyň gatnaşyjysy bolup durmasa, munuň özi ony awtorlyk eseriniň peýdalanylandygy üçin žurnalisti adalatly sylaglamak borçlaryndan boşatmaýar.

33-nji madda. Žurnalistiň hukuklarynyň hyýanatçylykly peýdalanylmagyna ýol bermezlik

1. Jemgyýetçilik taýdan ähmiýetli maglumatlary gizlemek ýa-da galplaşdyrmak, dogry habarlaryň görnüşi astynda myş-myşlary ýaýratmak, maglumaty keseki şahsyň ýa-da köpçülikleýin habar beriş serişdesi bolup durmaýan guramanyň peýdasyna ýygnamak maksady bilen žurnalistiň şu Kanunda bellenen hukuklarynyň peýdalanylmagyna ýol berilmeýär.

2. Raýaty ýa-da raýatlaryň aýry-aýry derejelerini diňe jynsynyň, ýaşynyň, teniniň reňkiniň ýa-da milli degişliliginiň, diliniň, dine garaýşynyň, hünäriň, ýaşayan we işleýän ýeriniň, şeýle hem olaryň syýasy ygtykatlary bilen baglanyşykly alamatlary boýunça masgara etmek maksady bilen žurnalistiň habary ýaýratmaga bolan hukugyny peýdalanmak gadagandyr.

34-nji madda. Žurnalistiň statusy

Žurnalistiň şu Kanun bilen bellenen statusy şu aşakdakylara degişlidir:

- önümi diňe bir kärhananyň (birleşigiň), guramanyň, edaranyň çäklerinde ýaýraýan köp tiražly gazetler we beýleki köpçülikleýin habar beriş serişdeleri üçin habarlary we maglumatlary redaktirmek, döretmek, ýygnamak ýa-da taýýarlamak bilen meşgullanýan redaksiýalaryň wezipe sanawyndaky işgärlerine;

- köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasy bilen zähmet ýa-da beýleki şertnamalaýyn gatnaşyklar bilen baglanyşykly bolmadyk, emma olar tarapyndan redaksiýanyň tabşyryklary ýerine ýetirilýän onuň öz wezipe sanawyndan daşary awtorlary ýa-da habarçylary diýlip ykrar edilýän awtorlaryna.

35-nji madda. Žurnalistleriň akkreditasiýasy

1. Redaksiýa öz žurnalistiň akkreditasiýasy üçin şu Kanuna we degişli edarada hereket edýän žurnalistleriň akkreditasiýasynyň tertibine laýyklykda ony geçirýän döwlet edaralaryna we jemgyýetçilik birleşikleriniň edaralaryna ýüz tutmak hukugyna eýedir.

2. Döwlet edaralarynda žurnalistleriň akkreditasiýasynyň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan belleniýär.

Jemgyýetçilik birleşiklerinde žurnalistleriň akkreditasiýasynyň tertibi olaryň içerki namasy bilen düzgünleşdirilýär.

3. Žurnalistleriň akkreditasiýasynyň tertibi şu aşakdakylary belleýär:

1) köpçülikleýin habar beriş serişdesine bildirilýän talaplary, olar berjaý edilende onuň žurnalisti akkreditirlenýär;

2) akkreditirlenen žurnalistiň işini guramagyň kadalaryny, şol sanda onuň işiniň netijeliligini üpjün etmäge ýardam edýän şertleri;

3) degişli edaranyň işiniň aýratynlyklaryndan gelip çykýan beýleki talaplary.

4. Žurnalistleriň akkreditasiýasynyň tertibi şu aşakdaky düzgünleri bellemeli däldir, olar:

1) akkreditirlenen žurnalistiň degişli edaranyň, onuň düzüm birlikleriniň mejlislerine, beýleki çärelerе gatnaşmak hukugyny çäklendirýän, haçan-da bu mejlisleriň ýapyk düzgünde geçirilýän halatlary muňa degişli däldir;

2) degişli edarada geçirilýän çäreler hakynda žurnalistlere habar bermek mümkinçiligini aradan aýyryan;

3) akkreditirlenen žurnalistler üçin deň bolmadyk şertleri döredýän;

4) žurnalistiň maglumat almaga bolan şu Kanunda berkidilen hukuklaryny çäklendirýän.

5. Žurnalistleri akkreditirlän edaralar olara mejlisler, maslahatlar we beýleki çäreler hakynda deslapdan habar bermäge, stenogrammalar,

teswirnamalar we beýleki resminamalar bilen üpjün etmäge, ýazgyny geçirmek üçin amatly şertleri döretmäge borçludylar.

6. Akkreditirlenen žurnalist öz işini degişli edarada akkreditasiýanyň tertibine we onuň işiniň reglamentine laýyklykda guraýar.

Akkreditirlenen žurnalist ony akkreditirlän edaralar, guramalar, gulluklar tarapyndan geçirilýän mejlislere, maslahatlara we beýleki çärelere gatnaşmak hukugyna eýedir, ýapyk çäräniň geçirilmegi hakynda kararyň kabul edilen halatlary muňa degişli däldir.

7. Eger akkreditasiýanyň bellenen kadalary žurnalistiň özi ýa-da redaksiýa tarapyndan bozursa ýa-da işgärleriň namysyna we mertebesine şek ýetirýän, şeýle hem žurnalisti akkreditirlän edaranyň işewür abraýyna zeled ýetirýän, kazyýetiň kanuny güýje giren karary bilen tassyklan, hakykata laýyk gelmeýän habar ýaýradylsa, žurnalist akkreditasiýadan mahrum edilip bilner.

Žurnalistiň akkreditasiýasy redaksiýanyň arzasynyň esasynda bes edilip bilner.

8. Şu Kanunyň 58-nji maddasyna laýyklykda akkreditirlenen daşary ýurtly žurnalistleri Türkmenistanyň žurnalistleri bilen, habary ýygnamaga we ýaýratmaga bolan deň hukuklara eýedirler.

9. Akkreditasiýa tertibiniň bellenilmegi şu Kanunda göz önünde tutulan tertipde žurnaliste habar bermekden ýüz döndermek üçin esas bolup hyzmat edip bilmez.

VII BAP. KÖPÇÜLİKLEÝIN HABAR BERIŞ SERIŞDELERINIŇ RAÝATLAR, JEMGYÝETÇILIK BIRLEŞIKLERI WE DÖWLET EDARALARY BILEN GATNAŞYKLARY

36-njy madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň üsti bilen habar almaga bolan hukuk

1. Raýatlar döwlet edaralarynyň, jemgyýetçilik birleşikleriniň, wezipeli adamlaryň işi hakynda dogry maglumatlary köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň üstünden almak hukugyna eýedirler.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri döwlet edaralaryndan we jemgyýetçilik birleşiklerinden, olaryň wezipeli adamlaryndan şeýle habary almak hukugyna eýedirler.

3. Döwlet edaralary we jemgyýetçilik birleşikleriniň edaralary, olaryň wezipeli adamlary öz işi hakyndaky maglumatlary redaksiýalaryň soramagy boýunça, şeýle hem metbugat konferensiýalaryny geçirmek, maglumatnama we statistik materiallary ibermek we beýleki görnüşlerde berýärler.

37-nji madda. Habary soramak

1. Redaksiýa döwlet edaralarynyň, jemgyýetçilik birleşikleriniň, olaryň wezipeli adamlarynyň işi hakyndaky habary soramak hukugyna eýedir.

Habary soramak hem dilden, hem ýazmaça görnüşde mümkindir.

2. Soralýan habary görkezilen edaralaryň ýolbaşçylary, olaryň orunbasarlary, metbugat gulluklarynyň işgärleri ýa-da beýleki ygtyýarly şahslar öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde bermäge borçludylar.

Soralýan habar şu aşakdakylar boýunça berilýär: soralýan günde bolup geçýän wakalar, çäreler boýunça - soralýan günde;

taýýarlamak üçin goşmaça maglumatlary toplamak talap edilmeýän meseleler boýunça - üç iş gününüň dowamynda;

taýýarlamak üçin goşmaça maglumatlary toplamak talap edilýän meseleler boýunça - hepde dowamyndan giç bolmazdan (ýedi iş günü).

38-nji madda. Habar bermekden ýüz döndermek we möhletini gaýra goýmak

1. Eger ol döwlet, täjirçilik ýa-da kanun bilen goralýan beýleki syry düzýän maglumaty özünde saklasa, soralýan habary bermekden ýüz döndermek mümkindir.

2. Ýüz döndermek hakyndaky habar habaryň ýazmaça soragynyň alnan gününden başlap üç gün möhletde redaksiýanyň wekiline gowşurylýar.

Habarda şu aşakdakylar görkezilmelidir:

1) soralýan habaryň kanun bilen goralýan syry düzýän maglumatlardan aýrylyp bilinmezliginiň sebäpleri;

2) habary bermekden ýüz dönderýän wezipeli adam;

3) ýüz döndermek hakynda kararyň kabul edilen senesi.

3. Eger soralýan maglumat ýedi gün möhletde berlip bilinmese, soralýan habary bermekden gaýra goýmak ýol bererlikdir.

4. Soralýan maglumatlary bermekden ýüz döndermek köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň wekili tarapyndan ýokarda durýan edara ýa-da wezipeli adama, kazyýete Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan tertipde şikaýat edilip bilner.

39-njy mada. Ýaşyryn habar

1. Redaksiýanyň ýaýradylýan habarlarda we habar maglumatlarynda raýat tarapyndan olary syr edip saklamak şerti bilen beren maglumatlaryny jar etmäge haky ýokdur.

2. Redaksiýa habar çeşmesini syr edip saklamaga borçludyr we onuň adyndan jar etmezlik şerti bilen maglumaty beren şahsy aýtmaga haky ýokdur,

haçan-da degişli talap kazyýetiň önümçiliginde durýan iş bilen baglanyşykly ondan gelip gowşan halaty muňa degişli dälidir.

3. Redaksiýa ýaýradylýan habarlarda we maglumatlarda jenaýaty eden ýa-da ony etmekde şübhelenýän, şeýle hem administratiw hukuk tertibini ýa-da jemgyýete garşy hereketi amala aşyran kämillik ýaşyna ýetmedigiň şahsyýetine göni ýa-da gytaklaýyn görkezýän maglumaty kämillik ýaşyna ýetmedigiň özüniň we onuň kanuny wekiliniň razylygy bolmazdan jar etmäge haky ýokdur.

4. Redaksiýanyň ýaýradylýan habarlarda we maglumatlarda ejir çeken diýlip ykrar edilen kämillik ýaşyna ýetmedigiň şahsyýetini göni ýa-da gytaklaýyn görkezýän maglumaty kämillik ýaşyna ýetmedigiň özüniň we (ýa-da) onuň kanuny wekiliniň razylygy bolmazdan jar etmäge haky ýokdur.

40-njy madda. Gizlin audio- we wideoýazgy, kino- we surata düşürmek

Gizlin audio- we wideoýazgyny, kino- we surata düşürmegi peýdalanmak bilen taýýarlanylýan habarlaryň we maglumatlaryň ýaýradylmagyna aşakdaky halatlarda ýol berilýär, eger:

- 1) munuň özi raýatyň konstitusion hukuklaryny we azatlyklaryny bozmasa;
- 2) munuň özi jemgyýetçilik bähbitlerini goramak üçin zerur bolsa we keseki adamlary mümkin bolan anyklamagyň garşysyna çäreler görülse;
- 3) ýazgyny görkezmek kazyýetiň çözgüdi boýunça geçirilse.

41-nji madda. Awtorlyk maglumatlaryny we hatlary peýdalanmak

1. Redaksiýa awtorlyk hukuklaryny, neşirýat hukuklaryny, intellektual eýeçilige bolan beýleki hukuklary goşup, peýdalanylýan eserlere bolan hukuklary berjaý etmäge borçludur. Awtor ýa-da esere bolan hukuklara eýelik edýän başga adam redaksiýanyň berýän eserini peýdalanmagyň şertlerini we häsiýetini aýratyn kesgitläp biler.

2. Eger şu Kanunda başga zat göz önünde tutulmasa, redaksiýa tarapyndan gaýra goýlan maglumaty çap etmäge köpçülikleýin habar beriş serişdesini borçly etmäge hiç kimiň haky ýokdur.

3. Okyjylaryň hatlary çap edilende hatlaryň manysyny ýoýmaýan olaryň ýazgysynyň gysgaldylmagyna we redaktirlenmegine ýol berilýär.

4. Eger şunda hatyň manysy ýoýulmasa we şu Kanunyň düzgünleri bozulmasa, redaksiýa gönükdirilen hat şol köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň habarlarynda we maglumatlarynda peýdalanylýp bilner.

5. Redaksiýa raýatlaryň hatlaryna jogap bermäge we bu hatlary ygtyýaryna olara garamak girýän edaralara, guramalara we wezipeli adamlara i bermäge borçly dälidir.

42-nji madda. Habary jar etmezligiň aýratyn halatlary

1. Maglumat azatlygyny peýdalanmak kanunda bellenilen talaplarda we şertlerde hem-de Türkmenistanyň howpsuzlygyny goramak, adyl kazyýetlilik amala aşyrylanda kazyýetiň tarapgöýsüzlik kepilliklerini berjaý etmek, ýaşyryn maglumatyň jar edilmeginden, raýatlaryň saglygyny we ahlaklylygyny, şeýle hem olaryň hususy durmuşyny, şahsy mertebesini we beýleki jähtleri goramak üçin zerur bolanda çäklendirilip bilner.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde şu aşakdakylar bolan habary halka ýetirmek gadagan edilýär:

1) Türkmenistanyň konstitusiion gurluşyny zorluk bilen üýtgetmäge çagyryş;

2) Türkmenistanyň özbaşdaklygyna, onuň çäk bitewiligine, syýasy garaşsyzlygyna kast etmäge çagyryş;

3) urşy ýa-da ýigrenji, masgaralamagy, äsgermezlik etmegi, şeýle hem hukuklary kemsitmegi, zorlugy, milli alamaty, teniniň reňki, jynsy, gelip çykyşy, sosial ýagdaýy, dili, dini ynanjy, yktykatlary ýa-da garaýyşlary boýunça degişli adamlaryň toparyndan ýa-da adamdan fiziki taýdan oç almagy tutaşdyrmak;

4) pornografiýany wagyz etmek ýa-da mahabatlandyrmak, şeýle hem jynsy hyzmatlary, jynsy wejeralyklary wagyz etmek we (ýa-da) mahabatlandyrmak;

5) zyýanly endikleri we neşe ýa-da psihotrop maddalary wagyz etmek we (ýa-da) mahabatlandyrmak.

3. Ýalan maglumaty we raýaty abraýdan gaçyrýan, masgaralaýan, onuň namysyny we mertebesini kemsidýän maglumaty ýaýratmak gadagandyr.

4. Günäsizlik prezumpsiýasynyň ýörelgelerine garşy gelýän, şeýle hem adyl kazyýetligi amala aşyrmaga päsgel berýän habary ýaýratmak gadagandyr.

43-nji mada. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň saýlaw möwsümi döwründäki işi

Köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň saýlaw möwsümi döwründäki işiniň aýratynlyklary saýlawlar hakyndaky Türkmenistanyň kanunçylygy bilen bellenilýär.

VIII BAP. KÖPÇÜLIKLEÝIN HABAR BERIŞ SERIŞDELERINDE FIZIKI WE ÝURIDIK ŞAHSLARYŇ HUKUKLARYNY GORAMAK

44-nji madda. Fiziki şahsyň hukuklaryny, namysyny we mertebesini goramak

1. Köpçülige niýetlenilen habar taýýarlanylanda we ýaýradylanda fiziki şahsyň hususy häsiýetli habaryny goramaga bolan hukugyny üpjün etmek zerurdyr.

2. Fiziki şahsyň hukuklarynyň bozulmagynyň önüni almak, onuň namysyny we mertebesini goramak maksady bilen habar ýygnalanda we açyk halka ýetirilende şu aşakdakylar gadagan edilýär:

1) onuň razylygy bolmazdan surata almagy, surata düşürmegi geçirmek, fiziki şahsa degişli ýaşaýyş jaýynda, fiziki şahsyň hususy öýünde we oňa degişli aýmançada ýa-da bu şahsyň görkezilen ýerlerde bölýandygyna garamazdan takyk bellenen çägi başga usul bilen audio-we wideo ýazgy geçirmek;

2) şeýle çäreleri guramaga hukugy bolan guramaçylaryň razylygy bolmazdan köpçülige niýetlenilmedik çäreler geçirilýän wagtynda surata almagy, surata düşürmegi we audio- we wideo ýazgyny geçirmegi;

3) fiziki şahsyň razylygy bolmazdan köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde mahabatda onuň şekilini surata düşürmegi, surata almagy we peýdalanmagy geçirmek;

4) onuň razylygy bolmazdan fiziki kemçilikleri aýdyň bolan fiziki şahsyň surata düşürilmegini we surata alynmagyny geçirmek ýa-da haçan-da fiziki şahs saglygynyň bozulmagy bilen baglanyşykly kömeksiz ýagdaýda bolanda ony surata düşürmek we suratyny almak;

5) kämillik ýaşyna ýetmedigi surata düşürmek, suratyny almak ýa-da onuň ata-enelerinden bolmanda biriniň (kanuny wekilleriniň) we kämillik ýaşyna ýetmedigiň özüniň razylygy bolmazdan ses- we wideoýazgy geçirmek;

6) aradan çykanyň ýa-da wepat bolanyň maşgala agzalarynyň razylygy bolmazdan aradan çykan ýa-da wepat bolan adamy uly möçberde surata düşürmek, suratyny almak ýa-da wideoýazgy etmek.

3. Şahsy durmuş hakynda habar fiziki şahsyň kanunyň bozulmagyny ýa-da jenaýatçylykly etmişleriň açylmagyna ýardam edýän halatlarda, şeýle hem eger habar işe açyk garamagyň barşynda berilse, fiziki şahsyň razylygy bolmazdan halka ýetirilip bilner. Mundan başga-da jemagata belli şahsyň hususy durmuşy hakyndaky habar, eger bu habar bu adamyň şahsy durmuşynyň ýagdaýlaryny ýa-da jemgyýetçilik ähmiýetine eýe bolan şahsy sypatlaryny berse, onuň razylygy bolmazdan halka ýetirilip bilner.

45-nji madda. Kämillik ýaşyna ýetmedikleri goramak

1. Redaksiýalar kämillik ýaşyna ýetmedikleriň fiziki, akyl ýa-da ahlak ösüşine ýaramaz täsir edýän köpçülige niýetlenilen habary ýaýratmakdan, aýratyn-da pornografik we (ýa-da) zorluk häsiýetli habary we ýaramaz endikleri höweslendirýän habary ýaýratmak bilen baglanyşykly habary ýaýratmakdan olaryň goragyny üpjün etmelidirler.

2. Kämillik ýaşyna ýetmedikleriň fiziki, akyl ýa-da ahlak ösüşine ýaramaz täsir edýän köpçülige niýetlenilen habary şuna meňzeş habara degişli etmegiň çelgileri Türkmenistanyň kanunçylygy we halkara şertnamalary bilen belleniýär.

3. Şu maddanyň 1-nji we 2-nji böleginde görkezilen halka ýaýradylmaga degişli bolmadyk habara gözegçilik etmek Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitlenilýän tertipde amala aşyrylýar.

46-njy madda. Ýalana çykarmaga we jogaba bolan hukuk

1. Fiziki we ýuridik şahs hakykata laýyk gelmeýän we fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zeled ýetirýän çap edilen maglumatlaryň ýalana çykarylmagyny köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasyndan talap etmäge haklydyr. Şeýle hukuga, eger fiziki şahsyň özüniň ýalana çykarmagy talap etmäge mümkinçiligi bolmasa, fiziki şahsyň kanuny wekilleri hem eýedirler.

2. Eger köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň redaksiýasy özüniň ýaýradan maglumatynyň hakykata laýyk gelýändigine subutnamalary bolmasa, ol olary şol bir köpçülikleýin habar beriş serişdesinde ýalana çykarmaga borçludyr.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde hukuklary we kanuny bähbitleri kemsidilen fiziki we ýuridik şahs şol bir köpçülikleýin habar beriş serişdesinde öz jogabyny çap etdirmäge bolan hukuga eýedir.

Redaksiýa jogaby çap etmäge borçludyr. Eger fiziki ýa-da ýuridik şahs ýalana çykarmagyň tekstini berse, onda bu tekst şu Kanunyň talaplaryna onuň laýyk gelen mahalynda ýaýradylmaga degişlidir.

47-nji madda. Ýalana çykarmagyň tertibi

1. Eger hakykata laýyk gelmeýän maglumatlar köpçülikleýin habar beriş serişdesinde halka ýetirilse, bular hakynda maglumatlar halka ýetirilene fiziki ýa-da ýuridik şahs ýalana çykarmaga haklydyr.

Bu ýalana çykarmakda haýsy habaryň hakykata laýyk gelmeýändigini, onuň haçan we niredede halka ýetirilendigi, halka ýetirilene maglumatyň fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýändigini nähili tassyk etmeler ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zeled ýetirýändigini görkezilmelidir we bu habary ýaýradan köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň ýalana çykarylmagy halka ýetirmegi talap edilmelidir.

2. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň borjy hakykata laýyk gelmeýän, fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zeled ýetirýän halka ýetirilene habary ýalana çykarmak bolup durýar.

Şeýle habary ýalana çykarmagyň şertleri we tertibi, şeýle hem köpçülige niýetlenilen habary taýýarlamagy we ýaýratmagy amala aşyran subýektleriň raýat jogapkärçiligi Türkmenistanyň kanunçylygy bilen bellenilýär.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdesi ýalana çykarmagy alandan soň ony hakykata laýyk gelmeýän, fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zeled ýetirýän habaryň halka ýetirilendäki

ýaly möçberde we görnüşde ony mugt çap etmäge ýa-da ony beýleki meñzeş usul bilen halka ýetirmäge borçludyr.

Köpçülikleýin habar beriş serişdesi köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň özüniň adyndan ýa-da başga şahsyň adyndan onuň kömegi bilen hakykata laýyk gelmeýän habaryň halka ýetirilendigine garamazdan ýalana çykarmagy halka ýetirmäge borçludyr.

Ýalana çykarmak ýa-da jogap "Ýalana çykarmak" diýen sözbaşy bilen ýörite rubrikada ýa-da ýalana çykarylýan habar ýaly şol sahypada ýa-da şol şrift bilen çap neşirinde çap edilýär.

Ýalana çykarmak ýa-da jogap radionyň ýa-da telewideniýäniň diktory tarapyndan şol gepleşikleriň toplumynda ýa-da gepleşikleriň tapgyrynda we şol bir wagtda okalýar. Jogap bilen çykyş etmek hukugy jogabyň çap edilmegi hakynda talap bildiren raýatyň özüne ýa-da guramanyň wekiline hem berlip bilner.

Ýalana çykarmagyň möçberi ýaýradylan habaryň ýa-da maglumatyň ýalana çykarylýan böleginiň möçberinden iki esseden gowrak ýokary geçip bilmez. Ýalana çykarmagyň tekstiniň maşyn ýazgysynda ýa-da kompýuter tekstiniň bir standart sahypasyndan gysga bolmagyny talap etmek bolmaz.

Radio we telewideniýe boýunça ýalana çykarmak diktor tarapyndan maşyn ýazgysynyň ýa-da kompýuter tekstiniň standart sahypasyny okamak üçin talap edilendäkiden ýaýlym wagtyny az eýelemeli dälir.

Ýalana çykarmak şu aşakdakylara eýýermelidir:

1) hepdede azyndan bir gezek çykýan köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde - ýalana çykarmak hakynda talabyň ýa-da onuň tekstiniň alnan gününden başlap iki hepdäniň dowamynda;

2) beýleki köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde - taýýarlanylýan ýa-da ýakynda meýilleşdirilýän goýberilişde.

4. Şu maddanyň 3-nji böleginde görkezilen talaplar, eger köpçülikleýin habar beriş serişdesi öz islegi boýunça hakykata laýyk gelmeýän, fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zelel ýetirýän habaryň ýalana çykarylmagyny halka ýetiren halatlarynda hem berjaý edilmelidir.

5. Redaksiýa ýalana çykarmagyň ýaýradylmagynyň çak edilýän möhleti hakynda ýa-da ýalana çykarmak ýa-da onuň teksti hakynda talabyň alnan gününden başlap bir aýyň içinde ýüz döndermegiň esaslaryny görkezmek bilen ony ýaýratmakdan ýüz döndermek hakynda gyzyklanýan ýuridik ýa-da fiziki şahsa ýazmaça görnüşde habar bermäge borçludyr.

48-nji madda. Ýalana çykarmakdan ýüz döndermegiň esaslary

1. Eger bu talap ýa-da ýalana çykarmagyň berlen teksti:

1) şu Kanunyň 4-nji maddasynyň 3-nji böleginiň manysynda köpçülikleýin habarlaryň erkinliginden hyýanatçylykly ulanylan bolsa;

- 2) kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdüne çapraz gelse;
 - 3) atsyz bolsa, ýalana çykarmakdan ýüz dönderilmelidir.
2. Ýalana çykarmakdan aşakdaky ýagdaýlarda ýüz dönderilip bilner:
- 1) eger şol köpçülikleýin habar beriş serişdesinde ýalana çykaran maglumatlar eýýäm ýalana çykarylan bolsa;
 - 2) eger ýalana çykarmak hakyndaky talap ýa-da onuň berlen teksti şol köpçülikleýin habar beriş serişdesinde ýalana çykarylýan maglumatlaryň ýaýradylan gününden başlap bir ýyl geçenden soň redaksiýa gelip gowuşsa.
3. Ýalana çykarmakdan ýüz döndermek ýa-da ýalana çykarmagyň şu Kanunda bellenilen tertibiniň bozulmagy ýalana çykarylýan maglumatlaryň ýaýradylan gününden başlap bir ýylyň içinde kazyýete şikaýat edilip bilner.

49-njy madda. Jogaba bolan hukuk

Köpçülikleýin habar beriş serişdesinde hakykata laýyk gelmeýän, ol hakda nätakyk ýa-da esassyz maglumat bilen halka ýetirilen, namysy we mertebesi kemsidilmäge sezewar edilen her bir fiziki şahs, şeýle hem hakykata laýyk gelmeýän, nätakyk ýa-da esassyz habaryň işewür abraýyna ýa-da beýleki kanuny bähbitlerine zeled ýetiren her bir ýuridik şahs hakykata laýyk gelmeýän habary ret etmän ýa-da halka ýetirilen habary takyklaman jogap bermek ýa-da redaksiýanyň şu Kanunyň 47-nji maddasy bilen bellenilen tertipde hakykata laýyk gelmeýän habary ýalana çykarmagyny talap etmek hukugyna eýedirler.

IX BAP. KÖPÇÜLİKLEÝIN HABAR BERIŞ SERIŞDELERI HAKYNDAKY KANUNÇYLYGYŇ BOZULMAGY ÜÇIN JOGAPKÄRÇILIK

50-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakyndaky kanunçylygyň bozulmagy üçin jogapkärçiligiň esaslary

1. Şu aşakdakylar köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakyndaky Türkmenistanyň kanunçylygynyň bozulmagy üçin jogapkärçiligiň esaslary bolup durýarlar:

- söz erkinliginiň hyýanatçylykly peýdalanylmagy;
- fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zeled ýetirýän hakykata laýyk gelmeýän maglumatlaryň ýaýradylmagy;
- žurnalistleriň kazyýete täsir etmegi;
- döwlet edaralarynyň we jemgyýetçilik birleşikleriniň wezipeli adamlary tarapyndan žurnalistleriň kanuny professional işine päsgel berilmegi;
- žurnalistleriň habary ýaýratmaga ýa-da ýaýratmaktan ýüz döndermäge mejbur edilmegi.

Türkmenistanyň kanunçylygy bilen köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakyndaky kanunçylygyň beýleki bozulmalary üçin hem jogapkärçilik bellänilip bilner.

2. Şu maddanyň 1-nji böleginde görkezilen esaslar Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda jogapkärçilige eltýär.

3. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakynda Türkmenistanyň kanunçylygynyň bozulmagy üçin şunda günäkär bolan döwlet edaralarynyň we jemgyýetçilik birleşikleriniň wezipeli adamlary, şeýle hem esaslandyryjylar, neşir edijiler, ýaýradyjylar, redaksiýa, köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň baş redaktory, žurnalistler, ýaýradylan maglumatlaryň we habarlaryň awtorlary hem jogapkärçilik çekýärler.

51-nji madda. Köpçülikleýin habaryň erkinliginiň kemsidilmegi üçin jogapkärçilik

1. Köpçülikleýin habaryň erkinliginiň kemsidilmegi, ýagny raýatlar, döwlet edaralarynyň we jemgyýetçilik birleşikleriniň wezipeli adamlary tarapyndan esaslandyryjylaryň, redaksiýalaryň, neşirçileriň we köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň önümini ýaýradyjylaryň, şeýle hem žurnalistleriň kanuny işine päsgel berilmegi üçin jogapkärçilige şu aşakdakylar esas bolup durýarlar:

- senzuranyň amala aşyrylmagy;
- işe gatyşylymagy we redaksiýanyň professional özbaşdaklygynyň bozulmagy;
- köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işiniň bikanun bes edilmegi ýa-da duruzylmagy;
- redaksiýanyň habary soramaga we almaga bolan hukugynyň bozulmagy;
- tiražyň ýa-da onuň bir böleginiň bikanun alynmagy, şeýle hem ýok edilmegi;
- žurnalisti habary ýaýratmaga ýa-da ýaýratmakdan ýüz döndermäge mejbur etmek;
- žurnalist bilen gatnaşyklara we oňa habaryň berilmegine çäklendirmeler bellemek, döwlet, täjirçilik ýa-da kanun tarapyndan goralýan beýleki syry düzýän maglumatlar muňa degişli däldir;
- žurnalistiň şu Kanunda bellenen hukuklarynyň bozulmagy.

2. Şu maddanyň 1-nji böleginde görkezilen hukuk bozulmalarynyň amala aşyrylmagy Türkmenistanyň kanunçylygynda bellänilen jogapkärçilige eltýär.

3. Wezipeleri ýa-da funksiýalary köpçülikleýin habaryň senzurasynyň amala aşyrylmagy girýän edaralary, guramalary, gulluklary we wezipeleri ýüze çykarmak Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan tertipde olaryň maliýeleşdirilmeginiň şobada bes edilmegine we ýatyrylmagyna eltýär.

52-nji madda. Köpçülikleýin habar erkinliginiň hyýanatçylykly peýdalanylmagy üçin jogapkärçilik

1. Köpçülikleýin habar erkinliginiň hyýanatçylykly peýdalanylmagy üçin jogapkärçilige şu aşakdakylar esas bolup durýar:

- döwlet ýa-da kanun bilen goralýan beýleki syry düzýän maglumatlary jar etmek, konstituson gurluşy zorluk bilen üýtgetmäge çagyryş, urşy, zorlugy we ýowuzlygy, teniniň reňkini, milli, dini duşmançylygy, aýratynlygy ýa-da barlyşyksyzlygy wagyz etmek, pornograflýany we jenaýat taýdan temmi berilýän beýleki etmişleri ýaýratmaga çagyrmak üçin köpçülikleýin habar beriş serişdelerini peýdalanmak;

- raýatlaryň şahsy durmuşyna gatyşmak, olaryň namysyna we mertebesine kast etmek üçin köpçülikleýin habar beriş serişdelerini peýdalanmak;

- adamlaryň aňyna täsir edýän we (ýa-da) olaryň saglygyna ýaramaz täsir edýän ýapyk wstawkalary, tele-, wideo-, kinogepleşikleriň toplumynda, dokumental we çeper fümlede, şeýle hem maglumat kompýuter faýllarynda we maglumat tekstlerini işläp taýýarlamagyň programmalarynda peýdalanmak;

- nese serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary işläp taýýarlamagyň, taýýarlamagyň we peýdalanmagyň usullary, tärleri, olary edinmegiň ýerleri hakyndaky maglumatlary köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde ýaýratmak, aýry-aýry nese serişdelerini, psihotrop maddalary, olaryň kybapdaşlaryny we prekursorlary peýdalanmagyň haýsydyr bir artykmaçlyklaryny wagyz etmek;

- söz azatlygyny hyýanatçylykly peýdalanmak, fiziki şahsyň namysyny we mertebesini kemsidýän ýa-da ýuridik şahsyň işewür abraýyna zeled ýetirýän hakykata laýyk gelmeýän maglumatlary ýaýratmak, žurnalistleriň kazyýete täsir etmegi.

2. Şu maddanyň 1-nji böleginde görkezilen esaslar Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda jogapkärçilige eltýär.

53-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakyndaky kanunçylygyň beýleki bozulmalary üçin jogapkärçilik

1. Köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakynda Türkmenistanyň kanunçylygynyň beýleki bozulmalary üçin şu aşakdakylar jogapkärçiligiň esaslary bolup durýarlar:

- galp şahsyň üsti bilen köpçülikleýin habar beriş serişdesini döretmek;

- aldaw ýoly bilen döwlet tarapyndan hasaba alnandygy hakyndaky şahadatnamany almak;

- ygtyýarnamany gizlin başga birine bermek;

- onuň döwlet tarapyndan hasaba alynmazdan ýa-da onuň işini bes etmek ýa-da togtatmak hakynda çözütden soň köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň önümini bikanun taýýarlamak;

- gaýtadan hasaba aldyrmakdan boýun gaçyrmak;
 - köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň önüminiň kanuny esasyda ýaýradylmagyna päsgel bermek, döwürleýin çap neşiriniň tiražynyň bölek satuwda bikanun çäklendirmelerini bellemek;
 - onuň döwlet tarapyndan hasaba alynmazdan ýa-da onuň işini bes etmek ýa-da togtatmak hakynda çözümden soň ýa-da jemgyýetçilige (ýaýlyma) çykмага rugsat bolmazdan, bikanun täjirçilik taýdan ýaýradylmagy, ygtyýarnamasyz ýa-da ygtyýarnama talaplaryny bozmak bilen gepleşik eşitdiriş amala aşyrmak;
 - hökmany habarlary, mahabaty ýaýratmak kadalarynyň bozulmagy;
 - çykyş maglumatlaryny ygylan etmegiň, hökmany nusgalyklary bermegiň, radio- we telegepdeşikleriň maglumatlaryny saklamak tertibiniň bozulmagy;
 - radio- we telegepdeşikleriň toplumlarynyň ynamly kabul edilmegine päsgel berýän emeli päsgelçilikleri döretmek.
2. Şu maddanyň 1-nji böleginde görkezilen esaslar Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda jogapkärçilige eltýär.

54-nji madda. Hakykata laýyk gelmeýän maglumatlaryň ýaýradylmagy üçin jogapkärçilikden boşadylýan halatlar

1. Baş redaktor, şeýle hem žurnalist hakykata laýyk gelmeýän, ýöne olar boýunça habaryň çeşmesi görkezilen maglumatlaryň köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde ýaýradylmagy üçin jogapkärçilik çekmeýärler, eger:

- 1) resmi habarlarda maglumatlar bolsa;
- 2) maglumatlar habar gulluklaryndan alynsa;
- 3) maglumatlar döwlet edaralarynyň we jemgyýetçilik birleşikleriniň wezipeli adamlarynyň jemagatyň önünde eden çykyşlarynyň sözme-söz gaýtalanmasy bolsa, şeýle hem açyk mejlislerde, maslahatlarda, metbugat konferensiýalarynda we beýleki çärelerde köpçülikleýin aýdylsa we aýdylan tassyklamalar ýoýulmasa;
- 4) maglumatlar soralyň alynýan habar üçin alnan jogapda ýa-da döwlet edaralarynyň we jemgyýetçilik birleşikleriniň metbugat gulluklarynyň maglumatlarynda saklanýan bolsa;
- 5) maglumatlar deslapdan ýazmazdan ýaýlyma gidýän awtorlyk çykyşlarynda ýa-da şu Kanuna laýyklykda redaktirlenmäge degişli bolmadyk tekstlerde saklanýan bolsa;
- 6) maglumatlar kanunda gadagan edilmedik usul bilen alynsa, ýa-da olaryň kanunda bellenen tertipde gizlin diýlip hasap edilen ýagdaýy aýdyň bolmasa;
- 7) maglumatlar atsyz mahabat bildirişlerinde bolmadyk ýagdaýda halka ýetirilse;
- 8) maglumatlar pikir, düşündirişler we baha berme ýaly berilse;
- 9) maglumatlar beýleki köpçülikleýin habar beriş serişdesi tarapyndan ýaýradylan habarlaryň we maglumatlaryň ýa-da olaryň bölekleriniň sözme-söz

gaýtadan döredilmegi bolsa, olar köpçülikleýin habar beriş serişdeleri hakyndaky Türkmenistanyň kanunçylygynyň şeýle bozulmagy üçin belenilip we jogapkärçilige çekilip bilner.

2. Şu maddanyň 1-nji böleginde görkezilen halatlarda hakykata laýyk gelmeýän maglumatlaryň halka ýetirilendigi üçin şeýle maglumaty ilkinji bolup halka ýetiren jogapkärçilik çekýär.

55-nji madda. Köpçülikleýin habar beriş serişdesiniň işiniň meseleleri boýunça çözümleri kazyýete şikaýat etmegiň esaslary

Şu aşakdakylar kazyýete şikaýat edilip bilner:

1) köpçülikleýin habar beriş serişdesini döwlet tarapyndan hasaba almakdan ýüz dönderilmegi, hasaba alyjy edara tarapyndan hasaba almak tertibiniň we möhletleriniň bozulmagy, hasaba alyjy edaranyň beýleki bikanun hereketleri;

2) aragatnaşyk babatda döwlet dolandyryşynyň ygtyýarly edarasynyň teleradiogepleşik eşitdiriş işi bilen baglanyşykly ygtyýarnamany ýatyrnak hakyndaky çözüdi;

3) soralyan habary bermekden ýüz döndermek we gaýra goýmak ýa-da döwlet edaralarynyň, metbugat gulluklarynyň we jemgyýetçilik birleşikleriniň edaralarynyň wezipeli adamlary, işgärleri tarapyndan şu Kanunyň 38-nji maddasynyň talaplarynyň berjaý edilmezligi;

4) akkreditasiýadan boýun gaçyrmak, akkreditasiýany mahrum etmek, şeýle hem akkreditirlenen žurnalistiň hukuklarynyň bozulmagy.

56-njy madda. Zyýanyň we ahlak taýdan ýetirilen zeleliň öwezini dolmak

1. Şu Kanunyň bozulmagynyň netijesinde ýetirilen zyýanyň öwezini dolmak Türkmenistanyň Raýat kodeksinde belenilen tertipde amala aşyrylýar.

2. Raýatyň namysyny we mertebesini masgaralaýan hakykata laýyk gelmeýän maglumatlaryň, köpçülikleýin habar beriş serişdesi arkaly ýaýradylmagy netijesinde raýata ahlak taýdan ýetirilen (emläkleýin däl) zeleliň ýa-da oňa beýleki emläk däl ýetirilen zyýanyň kazyýetiň karary boýunça köpçülikleýin habar beriş serişdesi tarapyndan, şeýle hem günäkär wezipeli adamlar we raýatlar tarapyndan öwezi dolunýar. Pul aňlatmasynda ahlak taýdan ýetirilen (emläkleýin däl) zeleliň öwezini dolmagyň möçberi kazyýet tarapyndan kesgitlenilýär.

3. Döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralary, ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüni dolandyryş edaralary namysy, mertebäni we işewür abraýy goramak hakyndaky işlerde hak isleýjiler hökmünde diňe nädogry habary ýalana çykarmagy we oňa hukugy kazyýet tertibinde talap etmäge

haklydyrlar, ýöne ahlak taýdan ýetirilen zeleliň öwezini dolmak hakynda talap bilen ýüz tutmak hukugyna eýe däldirler.

X BAP. KÖPÇÜLİKLEÝIN HABAR BABATDA HALKARA HYZMATDAŞLYGY

57-nji madda. Halkara şertnamalary we ylalaşyklary

1. Köpçülikleýin habar babatda halkara hyzmatdaşlygy Türkmenistanyň halkara şertnamalarynyň esasynda amala aşyrylýar.

2. Redaksiýalar, žurnalistleriň professional birleşikleri beýleki döwletleriň raýatlary we ýuridik şahslary, şeýle hem Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde halkara guramalary bilen ylalaşyklaryň esasynda köpçülikleýin habar babatda halkara hyzmatdaşlygyna gatnaşyp bilerler.

58-nji madda. Daşary ýurt köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň, daşary ýurt döwletleriniň Türkmenistandaky diplomatik we beýleki wekillikleriniň wekilleriniň işi

Daşary ýurt habarçylarynyň we daşary ýurt köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň Türkmenistandaky beýleki wekilleriniň hukuk ýagdaýy, professional işi, akkreditasiýasy, şeýle hem daşary ýurt döwletleriniň Türkmenistandaky diplomatik, konsullyk we beýleki resmi wekillikleriniň maglumat işi Türkmenistanyň kanunçylygy we halkara şertnamalary bilen düzgünleşdirilýär.

59-njy madda. Daşary ýurt habarlaryny ýaýratmak

1. Türkmenistanyň raýatlaryna daşary ýurt köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň habarlaryna we maglumatlaryna päsgelçiliksiz elýeterlilik kepillendirilýär.

2. Gös-göni telewizion we radiogepeşik eşitdirişň gepeşikleriniň toplumyny kabul etmegi çäklendirmäge diňe Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna laýyklykda ýol berilýär.

3. Daşary ýurt döwürleýin neşir önümini ýaýratmak, eger ýaýratmagyň tertibi Türkmenistanyň halkara şertnamasynda bellenişsiz bolsa, Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde alnan rugsadyň esasynda amala aşyrylýar.

XI BAP. JEMLEÝJI DÜZGÜNLER

60-njy madda. Şu Kanunyň güýje girmegi

1. Şu Kanun onuň resmi taýdan çap edilen gününden güýje girýär.
2. 1991-nji ýylyň 10-njy ýanwaryndaky "Türkmenistan SSR-nde metbugat we beýleki köpçülikleýin informasiýa serişdeleri hakynda" Türkmenistan SSR-niň Kanunyny (Türkmenistan SSR-niň Ýokary Sowetiniň Wedomostlary, 1991 ý., № 1-2, 8-nji madda) güýjüni ýitiren diýip hasap etmeli.

**Türkmenistanyň
Prezidenti**

**Gurbanguly
Berdimuhamedow**

Aşgabat şäheri.
2012-nji ýylyň 22-nji dekabry.
№ 355-IV.